

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 16 JANUARI 1935

No. 994

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Timbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

Blz.

DE VRIJHEID DER SCHEEPVAART OP INTERNATIONALE RIVIEREN door Prof. Mr. B. M. Telders.....	44
Een weg uit de clearing-impasse? door C. A. Klaasse ..	46
De suikerhandel in 1934 door A. W. Volz.....	48
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Engeland en Australië, Ierland, Indië door Prof. Dr. P. Geyl	51
Japansche loonen door Prof. Dr. Paul Keller	53
AANTEEKENINGEN:	
Het probleem van het evenwicht tusschen goud- en niet-goudlanden	54
De Engelsche kapitaalmarkt in 1934	55
INGEZONDEN STUKKEN:	
Vergelijking tusschen de administratiekosten voor de uitvoering der Ziektewet, gemaakt door de Raden van Arbeid en de bedrijfsverenigingen door R. R. T. Buning met Naschrift door Mr. G. Snoeck Henkemans.....	56
MAANDCIJFERS:	
Emissies in December 1934.....	58
ONTVANGEN BOEKEN	58
STATISTIEKEN	59—62
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

15 JANUARI 1935.

Van de geldmarkt geen nieuws. De omzetten zijn zeer beperkt. De noteeringen zijn als volgt: drie-maands bankaccepten $\frac{7}{16}$ pCt., schatkistpapier $\frac{3}{8}$ pCt., zes-maands $\frac{7}{16}$ pCt., jaars $\frac{11}{16}$ pCt., twee-jaars $1\frac{3}{8}$ pCt., drie-jaars $1\frac{1}{4}$ pCt., vijf-jaars $2\frac{1}{16}$ pCt. Call $\frac{1}{4}$ pCt. Prolongatie onveranderd 1 pCt. In het Belgische schatkistpapier gaat eveneens weinig om; het bankabele doet $3\frac{3}{8}$ pCt., het niet-bankabele $3\frac{3}{8}$ pCt.

* * *

De politieke en economische onrust heeft op de wisselmarkt maar weinig invloed gehad. Slechts de Dollars zijn wat aangetrokken en van $1.47\frac{7}{16}$ op $1.47\frac{7}{16}$ — dus weder zeer nabij het goudpunt van uitvoer — gekomen. Ponden zijn uiteindelijk maar weinig veranderd; geopend op $7.23\frac{3}{4}$ stegen ze aanvankelijk tot boven de 7.26 om daarna weder tot $7.23\frac{3}{4}$ terug te gaan. De £/\$ koers is van $4.91\frac{1}{2}$ op $4.89\frac{1}{2}$ gekomen. Voor Fransche Francs was een kleine vraag; de koers bleef zich rond de 9.76 bewegen; slot 9.76%. Merkwaardigerwijze is de particuliere discontonoteering voor Fransche bankaccepten tot $1\frac{1}{2}$ pCt. aangetrokken. Belga's onveranderd rond de 34.60. Voor Marken bestond eenige vraag, waardoor de koers tot 59.35 aantrok. Ook voor Creditsperrmarken en Effectensperrmarken valt er de laatste dagen weder eenige vraag te bespeuren. Indië hooger, $100\frac{1}{2}$. Canadeesche Dollars rond de $1.48\frac{1}{4}$. Buenos Aires 37. Gisteren is men er in Londen toe overgegaan om de noteering voor Pesos, die tot nog toe in d. per Goudpeso geschiedde, te wijzigen in een van Papierpeso per Pond.

Op de termijnmarkt ook maar weinig verandering. Eén- en drie-maands Ponden noteerden tenslotte $\frac{1}{8}$ en $\frac{5}{16}$ c. disagio, Dollars $\frac{1}{16}$ en $\frac{1}{8}$ c. déport. Fransche Francs op latere levering $\frac{5}{8}$ en 2 p. onder kassa.

Gouden baren zijn de laatste dagen weder eenigszins gezocht; er werd f 1.653 betaald. In de andere goudprijzen weinig verandering. Zeer onregelmatig is de markt van Deutsche banknoten, die nu eens algemeen gezocht, dan weder door een ieder aangeboden worden; slot ca. 53.80. De handel in groote Lirebiljetten — 500 en 1000 — is moeilijk geworden door maatregelen van de Italiaansche regeering; er is bepaald, dat alleen biljetten van Lit. 100 in beperkte hoeveelheden het land mogen verlaten. Biljetten van 500 en 1000 Lire moeten dus op onrechtmatige wijze uitgevoerd zijn, waarom men dan ook den wederinvoer niet zonder meer toestaat.

DE VRIJHEID DER SCHEEPVAART OP INTERNATIONALE RIVIEREN.

Door een toeval hebben in de maand December, vijf dagen na elkaar, een tweetal hooge rechterlijke colleges elk een arrest gewezen, waarin het begrip der vrije scheepvaart, zooals dat in menige internationale overeenkomst voorkomt, nader wordt geprecizeerd. Op 12 December 1934 deed het Permanente Hof van Internationale Justitie uitspraak in de zaak tusschen Engeland en België betreffende Oscar Chinn, waarin de vrijheid van scheepvaart op den Congo een der onderwerpen van het geschil vormde, en op 17 December van hetzelfde jaar wees onze eigen Hooge Raad arrest in een strafzaak, waarin van de scheepvaartvrijheid op den Rijn een nadere omschrijving moest worden gegeven. Het scheen mij de moeite waard beide uitspraken hier met elkander te vergelijken.

I.

De vraag, die in de Nederlandsche strafzaak aan de orde kwam, was betrekkelijk eenvoudig. Art. 1 der Mannheimer Akte (S. 1869 no. 75) bepaalt o.m., dat de vaart op den Rijn vrij zal zijn voor schepen van alle natiën, voor het vervoer van goederen en personen, mits men zekere voorschriften in acht neemt. Bij de wet van 5 Mei 1933 (S. 1933 no. 251) betreffende de evenredige Vrachtverdeling in de binnenscheepvaart is echter o.m. in art. 7 het inladen in een vaartuig van goederen, voor vervoer naar binnen het Rijk gelegen plaatsen, zoodat het vervoer dier goederen in dat vaartuig, verboden, tenzij eene bij die wet ingestelde Bevrachtingscommissie de vervoerovereenkomst, krachtens welke het inladen en vervoeren geschiedt, goedgekeurd heeft. De strekking dier wet — sancering van het binnenscheepvaartbedrijf — kan ieders sympathie hebben, de vraag was echter of haar inhoud verenigbaar was met het voor den Rijn geldende beginsel der vrije vaart. Waar de Regeering bij de totstandkoming der wet op bezwaren van de zijde der Kamers uitdrukkelijk had verklaard de Mannheimer Akte te willen respecteren, moest de wet, zou strijd tusschen wet en traktaat aanwezig blijken, krachtens de aldus uitgedrukte bedoeling des wetgevers voor den Rijn als niet toepasselijk worden beschouwd.¹⁾

Volgens den Officier van Justitie te Arnhem (of de ambtelijke instantie, die hem tot het instellen van cassatieberoep noopte) was strijd tusschen voormeld art. 7 der wet van 5 Mei 1933 en art. 1 der Mannheimer Akte althans voor Nederlandsche schippers niet aanwezig, omdat de in de Akte overeengekomen vrijheid van scheepvaart geen waarborgen zoude scheppen voor de eigen onderdanen van den Staat op welks gebied de scheepvaart wordt uitgeoefend. Op hen zou de wet van 5 Mei 1933 dus in elk geval zonder strijd met de Akte toegepast kunnen worden. De H. R. heeft, in navolging van zijn Advocaat-Generaal Mr. Berger, dit standpunt o.m. op een interessante doch m.i. onjuiste historische grond verworpen, een uitspraak, waarover ik het thans echter niet hebben zal. Het gevolg daarvan was, dat nu principieel moest worden onderzocht of de Wet van 5 Mei 1933 met de vrijheid van scheepvaart in conflict komt. Tot staving van het cassatieberoep was te dien aanzien betoogd, dat die vrijheid alléén betrekking zoude hebben op het varen zelf, niet op het inladen, vervoeren en lossen.

¹⁾ De H. R. heeft m.i. door deze bedoeling des wetgevers te onderzoeken opnieuw te kennen gegeven niet akkoord te gaan met de opvatting, dat een wet, in strijd met een ouder tractaat *eo ipso* krachteloos zoude zijn. Indien de wetgever duidelijk zoude hebben uitgesproken het verdrag te willen trotseeren, is de wet nationaal-geldig (al zal zij internationaal een onrechtmatige daad opleveren). Vgl. in denzelfden zin reeds H. R. 3 Maart 1919 W. v. h. R. 10402.

Terecht vroeg de Advocaat-Generaal Berger zich in zijn conclusie af „wat er van de vrije vaart voor het vervoer van goederen (deze toevoeging geeft art. 1 der Mannheimer Akte zelf) zoude overblijven, wanneer het beladen en in lading nemen kon worden belemmerd”. Dat verschillende bepalingen der Akte het laden en lossen uitdrukkelijk noemen versterkt slechts de conclusie, die zich na de zoeven genoemde vraagstelling onvermijdelijk opdringt: de onderscheiding tusschen varen eenerzijds en inladen, vervoeren en lossen van goederen anderzijds, een distinctie, die de Mannheimer Akte slechts voor eigenaars van plezierjachten en andere spelevaarders van beteekenis zoude doen zijn, is in redelijkheid niet vol te houden. Geen wonder dan ook, dat zij èn door Mr. Berger èn door zijn ambtgenoot Mr. Van Lier in een op denzelfden dag genomen conclusie in een soortgelijke zaak, èn door den Hoogen Raad is verworpen.

Ook het arrest van het Permanente Hof van Internationale Justitie en de daaraan toegevoegde „opinions dissidentes” onderschrijven 's Hoogen Raads uitspraak ten volle. „La liberté de navigation”, zoo verklaart het arrest, . . . „comporte d'après la notion communément admise, la liberté de mouvement pour les bateaux, la liberté d'approcher des ports, de profiter des ouvrages et des docks, de charger et de décharger les marchandises, ainsi que la liberté de transporter des marchandises et des voyageurs” (pag. 22 van het arrest). Geen der vijf leden van 's Hofs minderheid is het *op dit punt* met het Hof oneens. Redchter Altamira neemt 's Hofs definitie met instemming over (pag. 33) en Rechter Anzilotti verklaart: „Il est clair, tout d'abord, que cet article (art. 5 van het Verdrag van St. Germain van 1919) stipule que la navigation doit être libre aussi bien pour ce qui a trait au mouvement des navires. . . que pour ce qui a trait au transport des marchandises et des voyageurs. C'est d'ailleurs dans ce sens que la liberté de navigation fluviale a été constamment comprise dans les traités internationaux relatifs à cette matière. Il s'ensuit qu'une atteinte à la liberté de transporter des marchandises tombe sous le coup de cet article, au même titre et de la même manière que s'il s'agissait d'une atteinte à la liberté de mouvement des navires” (pag. 50). Is het niet, alsof den grooten Italiaanschen jurist onze wet van 5 Mei 1933 voor oogen stond? Het uitvoerigst wordt het begrip „scheepvaart” nog besproken in de door Rechter Schücking volledig onderschreven „opinion dissidente” van den Nederlandschen Rechter Van Eysinga, die — het was van den oud-Rijnvaartcommissaris nauwelijks anders te verwachten — verschillende verdragsbepalingen betreffende den Rijn ten bewijze zijner conclusie citeert. „Dès le début”, aldus is zijn slotsom, „la liberté de navigation fluviale a compris aussi bien l'aspect nautique, dans le sens de liberté de circuler, que l'aspect commercial”. „Dès le commencement la liberté de navigation fluviale a été comprise comme fonction du commerce international, et elle ne s'est jamais suffi à elle seule, en tant que liberté de circuler” (pag. 79).

Bij zoo volmaakte overeenstemming van 18 vooraanstaande juristen mogen wij aannemen, dat dit punt definitief is opgelost. Van het begrip „scheepvaart”, welker vrijheid in zoo menige internationale rivieren-conventie wordt gewaarborgd, bezitten wij dus thans een definitie, die het minimum aangeeft, dat het begrip zelf omvat: varen, inladen, vervoeren, lossen. Het Permanente Hof noemt daarnevens nog: het gebruik der havens, dokken en andere werken. Dat de leden van zijn minderheid daarover zwijgen, is vermoedelijk te verklaren door het feit, dat die toegang voor de zaak van Oscar Chinn niet van belang was. Er is niemand geweest, die zich tegen die toevoeging heeft verzet, en hier mag wel worden aangenomen, dat wie zwijgt ook instemt. Nemen wij ook dit meerdere dus maar als door het geheele Hof erkend aan.

II.

Veel delicaat is de tweede kwestie, die in de zaak van Oscar Chinn ter sprake is gekomen: wat omvat het begrip vrijheid? Dáárover liep tenslotte (onder meer) het Britsch-Belgisch geschil.

Er waren op den Congo voor het publiek praktisch twee reederijen werkzaam, die zich op vervoer van goederen en personen toelieden. Eén hunner, de Unatra, was voor meer dan de helft in handen van den Belgischen Staat. De ander behoorde aan Oscar Chinn. Op 20 Juni 1931 besloot de Belgische Regeering de vrachtprijzen harer maatschappij voor bepaalde producten te reduceeren tot het niet meer dan nominale bedrag van 1 Franc per ton en tot 25 pCt. der voordien geldende prijzen voor palmnoten. Daar het gevolg hiervan uiteraard zijn zou, dat de Unatra enorme verliezen zou lijden, bepaalde het Gouvernement echter tevens, dat die verliezen door den Belgischen Staat zouden worden gerembourseerd. Voor anderen dan de Unatra gold deze regeling niet. Oscar Chinn kon tegen de aldus vastgestelde prijzen uiteraard niet concurreren, en moest dieneengevolge — althans volgens het Engelsche standpunt, welks feitelijke juistheid echter door België werd betwist — zijn bedrijf staken. Eén der vragen, die het Hof te beslissen kreeg was nu, of door het beschreven complex van maatregelen, in verband met de weigering ze óók voor Oscar Chinn te laten gelden, de voor den Congo overeengekomen vrijheid der scheepvaart werd geschonden.

Men kan niet zeggen, dat het Hof bij de beantwoording dezer vraag erg gelukkig is geweest. In een eenigszins wonderlijke passage, waartegen Rechter Van Eysinga dan ook uitvoerig opponeert (pag. 83 e.v.), worden vrijheid van scheepvaart (liberté de navigation) en vrijheid van handel (liberté de commerce) eerst „principiëel verschillend” genoemd om daarna toch dooreen te worden gehaald. Nu is de Conventie van St. Germain op het stuk van de vrijheid van handel in tegenstelling tot de vrijheid der scheepvaart weinig duidelijk en expliciet, zoodat een scherpe formulering van vraag en antwoord door de vermenging van beide begrippen geenszins wordt bevorderd. Het gevolg hiervan is, dat het arrest zelf over de vraag of de vrijheid der scheepvaart door de Belgische maatregelen is geschonden eigenlijk niets bevat, maar dat in het algemeen slechts wordt beslist, dat de vrijheid van handel (waaronder de scheepvaart dan klaarblijkelijk wordt begrepen) slechts wordt teniet gedaan door een juridiek monopolie, waardoor aan anderen het uitoefenen van een bepaalde tak van handel wordt *verboden* en niet reeds door het scheppen van een *feitelijk* monopolie, daardoor die uitoefening aan anderen „commercialement impossible” wordt gemaakt. Het Hof ziet in de Belgische maatregelen bovendien niets anders, dan het normale gevolg van het feit, dat Oscar Chinn's concurrentie nu toevallig in gouvernementshanden is. Dat door die maatregelen het gebied der normale concurrentie wordt verlaten, geeft het Hof niet toe, zoodat het geschapen zijn, zelfs van een slechts feitelijk monopolie door het Hof bovendien wordt ontkend (pag. 24).

De meerderheid van het Hof heeft voor haar beperkte, d.i. zuiver juridieke, opvatting van het vrijheidsbegrip steun gevonden bij twee leden der minderheid, den Engelschen Rechter Sir Cecil Hurst en den Spanjaard Altamira. „What a stipulation in favour of liberty of navigation seems to exclude”, zegt Sir Cecil Hurst, „is the imposition by the Government of some direct obstacle in the way of the use of the ship or of the business, on which the shipowner must submit, whether he likes it or not, something which interferes with his liberty” (pag. 64). Hij aanvaardt dus, evenals de meerderheid, een zuiver juridiek, niet een economisch, vrijheidsbegrip. Bij hem sluit zich Rechter Altamira aan (pag. 33-34).

De overige drie leden der minderheid hebben zich met deze uitspraak echter niet kunnen vereenigen en in twee „opinions dissidentes” (de derde, die van Rechter Schücking, vormt slechts een aanvulling op een ander punt van de overigens door hem ten volle onderschreven opinie van Rechter Van Eysinga) hunne afwijkende standpunten uiteengezet.

Rechter Anzilotti erkent, dat de kwestie „delicaat” is; maar aarzelt toch niet met zijn antwoord. De tekst van het verdrag zelf geeft geen bijzondere aanleiding „à penser que seules les interdictions légales de naviguer ou de transporter y seraient visées” (pag. 50) en het is volgens hem niet twijfelachtig, dat de Conventie van St. Germain gelijk al zijn voorgangers op het gebied van het internationale rivierenrecht, de scheepvaart wil regelen en beschouwen „en tant que branche de l'activité économique, en tant qu'industrie”. „La liberté de navigation que l'article 5 veut protéger n'est pas une liberté abstraite et formelle, mais une liberté concrète, effective: la liberté d'exercer une industrie pour réaliser des bénéfices” (pag. 51). Wanneer een Staat derhalve door zijn maatregelen voor een of meer reederijen een normale uitoefening van hun bedrijf onmogelijk maakt, schendt hij de vrijheid der scheepvaart al evenzeer, als wanneer hij hun het varen zelf verbiedt. Rechter van Eysinga is het geheel met hem eens: „S'il n'y a pas de doute qu'un Gouvernement riverain n'a pas le devoir de procurer à un navigateur étranger une clientèle, il est vrai aussi qu'il n'a pas le droit de lui enlever sa clientèle en conférant un monopole de fait à une autre entreprise de transports fluviaux” (pag. 81). Ja, hij gaat nog verder: een dergelijke maatregel „constituerait même un exemple caractéristique d'atteinte portée à la liberté de la navigation fluviale” (pag. 84). Of een feitelijk monopolie geschapen wordt is uiteraard een zuiver feitelijke, geen rechtsvraag.

Vergelijkt men het standpunt der meerderheid met dat van de drie in de minderheid gebleven leden van het Hof, dan kan men zich moeilijk aan den indruk onttrekken, dat hier een formalistische, om niet te zeggen „lebensfremde” wijze van interpreteren over eene gezonde, met de realiteit rekening houdende beschouwingswijze heeft gezegevierd. De meerderheid geeft voor haar zienswijze niet één argument. Zij argumenteert niet, zij postuleert. Alleen Rechter Altamira geeft een grond voor zijn opvatting aan: art. 3 der Conventie van St. Germain waarborgt aan vreemdelingen een „traitement national” ten aanzien van de uitoefening van hun beroep. Daarmede zoude de economische kant van het scheepvaartbedrijf uitputtend zijn geregeld. Wie, die niet van te voren overtuigd was, zal zich door deze argumentatie laten overreden? Zij vormt in wezen niet meer dan een petitio principii in het kleed eener redegeving.

Voor het standpunt der minderheid daarentegen pleit, dat alleen daarmede kan worden bereikt, wat bepalingen als deze beoogen te bereiken: te beletten, dat een oeverstaat van zijn positie als zoodanig gebruik maakt, om de vreemde scheepvaart van zijn rivier-deel te verdrijven. Ten aanzien van de wijzen, waarop men iemand de uitoefening van zijn beroep onmogelijk kan maken, heeft de wetgevingstechniek helaas een graad van verfijning bereikt, die om het enkele verbod van grofweg-verbieden kan lachen. Het welhaast anderhalve eeuw oude beginsel der vrije vaart op internationale rivieren schijnt mij dan ook door het jongste arrest van het Haagsche Hof, ondanks zijn liberale uitleg van het begrip „navigation”, op zorgwekkende wijze te zijn ondermijnd.

B. M. TELDERS.

EEN WEG UIT DE CLEARING-IMPASSE ?

In mijn laatste artikel over de ontwikkeling van de clearing met Duitsland heb ik in enkele conclusies het resultaat van een analyse der voornaamste cijfers samengevat. De voor de volkshuishouding verreweg belangrijkste conclusie is, dat bij handhaving van den invoer op het peil van het tweede semester 1934 onze uitvoer naar Duitsland rond 75 miljoen lager zal moeten zijn dan over het afgelopen jaar, wil men bij overigens gelijkblijvende regelingen tot een sluitende clearing komen. Wanneer de uitvoer naar Duitsland zou terugloopen doordat er afnemende kooplust voor onze goederen was, dan zou men dat betreuren, maar er zich overigens bij neer moeten leggen. En wanneer wij voor de producten, die wij minder naar Duitsland leveren gemakkelijk elders een afzetgebied konden vinden, dan behoeven wij ons om den verminderenden afzet in eerstgenoemd land niet zoo bezorgd te maken. Maar de feiten zijn, dat Duitsland in het afgelopen jaar blijk gegeven heeft van een verhoogd absorptievermogen voor onze producten, terwijl elders ons afzetgebied bijna allerwege inkromp. Wanneer wij die verhoogde afname-capaciteit van de Deutsche markt onbevredigd moeten laten, hetzij dan door natuurlijke terughoudendheid der exporteurs, dan wel door restrictie van de dekking van exporten uit de clearing via het Crisis Uitvoer Bureau of tenslotte door beperking der invoerlicenties door de Ueberwachungsstellen in overleg met onze regering, dan is dat voor onze volkshuishouding een zeer groot nadeel. Voor een deel van dien „misgelopen” export is het zelfs mogelijk, dat het volle bedrag verlies aan nationaal inkomen beteekent, nl. in die gevallen, waarin elders geen afzet te vinden is en of de producten op de mestvaalt terecht komen, dan wel in het geheel niet geproduceerd worden, wat dus beteekent, dat de leegloop in de productiecapaciteit van arbeid en kapitaal evenredig grooter wordt.

Niemand zal dan ook ontkennen, dat indien het mogelijk ware den export op het peil van 1934 te handhaven of zelfs nog te verhoogen, zonder dat wij daarvoor genoegen moeten nemen met vastgevroren goederencrediet aan Duitsland, dat voor de volkshuishouding een groot voordeel zou beteekenen, wellicht het nationaal inkomen voor bijna het volle bedrag van den „geredden” export zou verhoogen. De vraag is dus: is er een middel om dat doel te bereiken? Bij de beantwoording van die vraag moet men voor oogen houden, dat de clearing dekking moet geven voor onzen export naar Duitsland eenerzijds en voor een aantal andere posten anderzijds. Die andere posten nemen volgens de becijfering in mijn vorig artikel zelfs bijna de helft van hetgeen wij door import uit Duitsland verschuldigd worden in beslag. Waren die andere posten er niet, dan zou de clearing bij handhaving van onzen uitvoer op het hooge peil van 1934 niet alleen ook nog dekking bieden voor het geheele Indische exportoverschot naar Duitsland, maar nog ruimte laten voor eenige tientallen miljoenen exportverhooging.

Zoodat men dus bij het zoeken naar een oplossing voor het probleem der handhaving of stimuleering van den export geneigd is in de eerste plaats te denken aan het „beknibbelen” van de dekking der andere posten uit de clearing. Om de beteekenis van zulk een verschuiving van de besteding der clearing-gelden dier „andere posten” naar den export naar waarde te kunnen schatten dienen twee factoren te worden overwogen: de economische beteekenis voor de volkswelvaart van de onderscheiden bestemmingen eenerzijds, en billijkheidsmotieven anderzijds. Gemakkelijk is daarbij het afwegen van voor- en nadeelen niet. Ten aanzien van den export b.v. kan de economische beteekenis voor ons land zeer verschillend zijn, in enkele gevallen beteekent misschien export naar Duitsland het maken van een paar procent hogere prijs dan men anders elders zou kunnen bedingen, in vele gevallen zal, zooals hierboven uiteengezet, het

niet-exporteeren naar Duitsland onverkocht-blijven beteekenen en dus tenvolle achteruitgang van volkswelvaart. Zoo kan dus de waarde van den export voor de landswelvaart tusschen 2 en 100 pCt. liggen, hetgeen niet een overmatig hechte basis voor het nemen van beslissingen is.

En wat de waarde van de andere uit de clearing gedekte posten voor de volkshuishouding betreft, is de beoordeeling ook lang niet altijd gemakkelijk. Voor enkele posten kan men zeggen, dat er weinig onderscheid bestaat met export, zoo b.v. voor de vrachten van de Rijnvaart. Men zou die economisch beschouwd op gelijken voet als export kunnen behandelen, hetgeen dan overigens ook zou beteekenen, dat bij exportrestricties dat ook voor de Rijnvaart zou moeten gelden. Een tweede naar omvang veel belangrijker post vormen intrest, huren, pachten enz., die voor een klein deel worden gedekt uit de clearing, voor het overgrote deel uit de transferregeling. Ook deze ontvangsten zijn in groote trekken te vergelijken met export in die voege, dat de ontvangers de binnenkomende bedragen zullen besteden voor consumptie. Weliswaar wordt hiermee de afzet van onze export-nijverheid niet gebaat, maar voor de volkswelvaart is die export, zooals Mr. Koopmans op blz. 1056 van de vorige jaargang zeer terecht opmerkte, slechts middel tot het doel t.w. het scheppen van de mogelijkheid tot het verbruiken van importgoederen. Dat doel wordt evenzeer gediend door obligatiehouders hun rente uit te betalen, die anders geblokkeerd zou zijn gebleven.

Toch is er terzake juist van de renteregeling nog wel een factor, die bij deze kwestie van belang is. Wanneer volgens de transferregeling — die geheim is — het deel van de rente, dat als aflossing op de hoofdsom aan de beleggers wordt uitbetaald, ook geput moet worden uit gelden gestort voor regerings-importen, en Duitsland daarvoor niet uit andere bronnen de deviezen verstrekt, dan is dat onderdeel der regeling economisch wél een nadeel. *Want die amortisatie is geen inkomen.* Als men dus bij de bestemming van uit import aan Duitsland verschuldigde bedragen de keuze heeft tusschen toewijzing aan exporteurs, of aan beleggers voor aflossing op de hoofdsom, dan beteekent de keus van het eerste waarschijnlijk voor het volle bedrag verhooging van het volksinkomen. Op ongeveer dezelfde gronden zou men kunnen stellen, dat het dekken van de Stillhalterente uit de clearing waarschijnlijk economisch na-deelig is. Er is immers groote kans, dat door de betrokken instellingen, die inkomsten mede tot afschrijving op de hoofdsom worden aangewend, en dus niet als winst tot uitkeering zullen komen. Ook in dit geval accepteeren wij dus uit Duitsland goederen, waartegenover geen koopkrachtbesteding staat, zoodat ook hier van nationaal verlies kan worden gesproken.

Tenslotte is daar het naar omvang waarschijnlijk belangrijkste punt: de liquidatie der oude vorderingen. Met betrekking tot de economische beteekenis kan grootendeels verwezen worden naar hetgeen hierboven werd opgemerkt over de amortisatie op obligatiën. Ook de oude handelsschulden zijn tot op zekere hoogte kapitaalsinvesteering, waarvan aflossing allerminst een evenredige inkomstenbesteding door de ontvangers beteekent. Er is natuurlijk een gradueel verschil tusschen deze vlottende bedrijfsuitzettingen en de langdurig uitgezette beleggerskapitalen, maar wel niemand zal willen ontkennen, dat nationaal beschouwd het mogelijk maken van nieuwen export heel wat voordeliger is dan afbetalen van oude handelsvorderingen.

Hoezeer het ook begrijpelijk is, dat in exporteurskringen uit privaateconomische overwegingen inloopen op de oude vorderingen de voorkeur genoot boven dekking van nieuwen uitvoer, toch behoeft de keuze van een regering, die het volksinkomen op het oog heeft, nauwelijks twijfelachtig te zijn. De overwegingen, die bij het eerste clearingverdrag de rege-

ring ertoe hebben gebracht het percentage, dat voor de oude posten werd gereserveerd op slechts 10 pCt. te stellen, waren dan ook zuiver economisch volkomen logisch. Dat men in het tweede clearingverdrag met dit beginsel transigeerde, zal dan ook veeleer uit billijkheidsoverwegingen zijn geweest. Het blijft echter een open vraag of de belangen van het volksinkomen, die thans op het spel staan, niet den doorslag moeten geven. En het is dan ook alleszins denkbaar, dat t.z.t. het percentage van 18 weer gereduceerd wordt. Juist omdat het hier om zulke omvangrijke bedragen gaat, is dit punt van groote beteekenis. De som voor de liquidatie der oude vorderingen plus de vrije deviezen voor de Reichsbank maken samen rond 80 pCt. uit van het bedrag, dat de export dit jaar minder zou moeten zijn dan verleden jaar!

Tot zoover de economische overwegingen, de billijkheidsmotieven spreken daarnaast natuurlijk een woordje mee. Als regel zal men daarbij wel kunnen stellen, dat wanneer men één groep interessanten belemmeringen moet opleggen dat ook ten aanzien van andere logisch is. Toen verleden jaar de renteregeling werd gemaakt, is wellicht vermoed, dat de overige — niet als „extra” bestempelde en voor de rentediens gereserveerde — import voldoende zou zijn om den onbelemmerden export ten volle te dekken. Nu dat bij lange na niet meer het geval is, kan het logisch zijn de renteregeling te herzien. Om die redenen zou het combineeren van clearing en transferafpraak nut kunnen hebben. In Zwitserland geschiedde dat en bij een soortgelijk verloop als hier te lande heeft men daar nu de amortisatie, die evenals bij ons voorzien was, vertraagd of zelfs stopgezet. Ten aanzien van Young-, Dawes- en Stillhalterente geldt natuurlijk de vorenvermelde stelregel: niet de ééne groep bevoordeelen boven de andere ook. Zoodat bij de heerschende omstandigheden de volle dekking dier rente uit de clearing geenszins meer gemotiveerd is.

* * *

Wanneer men nu op bovenvermelde motieven ertoe zou komen minder voor andere posten en meer voor export uit de clearing te reserveeren, dan ware daarmee iets, misschien zelfs veel gewonnen. Maar veel nuttiger ware het indien de meerdere exportgelegenheid geschapen kon worden, zonder van die andere bestemmingen iets behoefde te worden „afgenomen”. De eenige kans daartoe ware: *Toeneming van den import uit Duitsland*. Stimuleering van den invoer klinkt misschien ietwat vreemd. Maar wanneer men in het oog houdt, dat daarin de eenige kans ligt om den export op peil te houden, dan beteekent die meerdere import een verhooging van het volksinkomen c.q. een middel om daling daarvan ten aanzien van het vorige jaar te vermijden, en is dus het prikkelen van den invoer geen nadeel, maar een voordeel. Dat de situatie van onze handelsbalans een relatieve daling van den invoer ten aanzien van den uitvoer noodig maakte, is in dit verband ook irrelevant, want het geldt hier immers niet eenzijdige stimuleering van den invoer, doch een gelijktijdige verhooging van im- en export, onverbrekkelijk aan elkaar verbonden, de uitvoer zonder den invoer onmogelijk zijnde.

De vraag is nu: is het mogelijk den invoer uit Duitsland te bevorderen. Dit hangt mede af van de oorzaak van den sterken achteruitgang van dien invoer in het afgelopen jaar. Was het de verminderde behoefte aan importgoederen, of lag de oorzaak speciaal in Duitsland? Uit het feit, dat onze totale invoer met 14 pCt. is teruggelopen mag men concludereen, dat de behoeftevermindering hier te lande zeker een belangrijke factor is geweest. Uit het feit, dat de invoer van Duitsche goederen met 20 pCt. terugliep, ligt de conclusie voor de hand dat ook aan Duitsche zijde er iets haperde. Het is niet onwaarschijnlijk, dat vooral de scherpe teruggang van den invoer in het tweede halfjaar 1934 (32 pCt. in vergelijking tot 1933) mede te wijten is aan het feit, dat

toen het Skripverfahren of Verlostausgleichsverfahren ten aanzien van exporten naar ons land op veel geringer schaal werd toegepast, en dat men de beschikbare reserves op dat punt meer toespitste op den export naar landen, waarvan vrije deviezen binnenkwamen, resp. noodige grondstoffen moesten worden betrokken en met deviezen betaald.

Onafhankelijk nu van de vraag, of de oorzaak van de importdaling meer bij onze behoefte dan wel bij de Deutsche exportpremiepolitiek lag, kan men als vaststaand aannemen, dat een verhooging van den invoer uit Duitschland mogelijk zou zijn, indien de prijzen dier goederen verlaagd werden. Of die verlaging groot of klein zou moeten zijn, valt moeilijk te zeggen, maar dat er invloed van zou uitgaan staat vast. Hoe kan men Deutsche goederen goedkoper maken? Bij deze vraag nu denkt men onwillekeurig aan de Deutsche exportbevordering der laatste jaren. Ook die politiek dreef op het verlagen van de prijzen der exportgoederen. De „zusätzliche Export” werd verkregen door het geven van uitvoerpremies, waarvoor een nuttig gebruik gemaakt werd van de groote uitheemsche schuldenlast.

Geruimen tijd waren de Skrips, die de buitenlandse crediteuren voor een deel van de rente ontvingen, de hoeksteen van de exportstimuleering. *En nog op dit moment leveren de Nederlandsche en Zwitsersche beleggers* (tijdens de toepassing van het Skripverfahren waren het juist de niet-Nederlandsche en -Zwitsersche beleggers) *middelen voor de Deutsche exportsubsidieering*, maar Duitschland wendt die waarschijnlijk grootendeels aan om juist den uitvoer naar andere landen te bevorderen. Wat ligt er meer voor de hand dan in deze richting te zoeken om den invoer van Deutsche waren te bevorderen? Als Duitschland dat deel van de rente, dat onze beleggers onder de transferregeling niet krijgen (plus de winst op daarmee hier gekochte Deutsche fondsen) aanwendt om exportpremies te geven, waarom kunnen wij dan die gelden niet gebruiken om onzen invoer uit dat land te verhoogen?

Op het oogenblik komt de transferregeling daarop neer, dat de regeering willekeurig een deel van onzen import (regeringsbestellingen) bestemt, om daaruit de couponhouders te voldoen. Van een extra-invoer als uitvloeisel van de liquidatie der bij de Konversionskasse gestorte gelden is daarbij geen sprake. De regeling is dus willekeurig, daardoor misschien onbillijk jegens andere groepen o.a. exporteurs, bovendien mist zij het element van natuurlijke prijsontwikkeling der „Konversionskassemarken”. Kortom zij is kunstmatig met alle bezwaren van dien. Ware niet een veel logischer regeling denkbaar?

Het argument van Duitschland voor de storting van alle rente, huren enz. bij de Konversionskasse is, dat dit land de deviezen ontbreken om te betalen. Neemt ons voldoende goederen af, zegt Duitschland, en wij zullen betalen; op die stelling berust dan ook ons transferprotocol. Geheel in die redeneering passend, zou het zijn, wanneer de eerstvolgende transferregeling het volgende bepaalde. De bij de Konversionskasse gestorte gelden mogen gebruikt worden voor de betaling van „extra-importen”. De Deutsche coupons c.q. de saldi bij de K.K. zouden dan vrij verhandeld kunnen worden al of niet onder toezicht van een regeeringsinstantie. Er zou zich dan daarvoor een koers ontwikkelen, waarbij de extra-importen loonend worden zooals dat nu b.v. in Argentinië, Brazilië enz. gebeurt met „Verrechnungsmarken”. In vergelijking tot de bestaande regeling zou dit meerdere voordeelen bieden. De rentetrekken krijgen niet van den Staat een willekeurige bonus, die aan de exportnijverheid wordt onttrokken; het incasso der Deutsche intrestvorderingen ontwikkelt zich natuurlijk en in vrije prijsvorming; er komt werkelijk extra-invoer, zoodat de import dien de regeering nu opzij stelt voor dit doel geheel vrijkomt om export te „dekken”.

Zou zulk een regeling uitvoerbaar zijn? De eerste vraag geldt, of Duitschland ermee accoord kan gaan. Gezien de argumentatie, welke dit land steeds gebruikte, kan men er daar moeilijk gemotiveerde bezwaren tegen hebben. Een tweede vraag is, of het technisch uitvoerbaar is. De eenige, maar dan ook allerminst te onderschatten moeilijkheid, zie ik in de bepaling van wat „extra-invoer” is. Met de mogelijkheid van een scherpe omlijning daarvan staat en valt het heele project. Maar Duitschland heeft met de Zusatzexport hetzelfde probleem op te lossen gehad en is daarin — inderdaad niet zonder twijfelgevallen — geslaagd. De crisisaccountantsdienst zou daarbij zeker te hulp geroepen moeten worden. Maar oplosbaar is dit vraagstuk zeker.

Thans krijgen obligatiehouders 4½ pCt.; neemt men aan, dat de gemiddelde rente op Duitsche uitzettingen 6 pCt. is — zeer aan den lagen kant — dan zou bij een disagio van 25 pCt. op K.K.-marken de belegger dezelfde opbrengst krijgen. Het is zeer waarschijnlijk, dat een geringer disagio noodig is om een voldoende extra-invoer uit te lokken. Zoodat zelfs de beleggers bij een regeling als vorengeschetst gebaat kunnen zijn. Zou het op die wijze mogelijk zijn bovendien een 40 à 50 miljoen export en daarmee toch zeker eenige tientallen miljoenen nationaal inkomen te redden, dan lijkt het mij alleszins de moeite waard te overwegen, of een plan als hierboven uiteengezet, of iets van wellicht geheel anderen opzet, maar gelijke strekking, uitvoerbaar is. C. A. K.

DE SUIKERHANDEL IN 1934.

Alweer ligt een jaar van groote teleurstellingen voor allen, die bij de vrije suikercultuur betrokken zijn, achter den rug.

Hooge invoerrechten in de meeste landen en zware subsidies ter kunstmatige bevordering eener eigen suikerindustrie hielden de distributie van zonder steun geproduceerde suiker tegen en beperkten den handel. De prijzen op de wereldmarkt bereikten een nieuw laagterecord in November, toen in Londen ruwe suiker tot Sh. 3/10¼ per cwt., in Amsterdam witte suiker tot f 3 per 100 kg en in Java witte suiker tot f 2.85 (voor de Westkust Britsch-Indië) en bruine suiker tot ongeveer f 2½ per 100 kg verhandeld werd.

De internationale onderhandelingen, waarvan reeds in het laatste jaarverslag melding werd gemaakt, werden periodiek voortgezet, doch valt nog niet te voorspellen of de zeer uiteenlopende belangen in de verschillende landen wel in eene algemeene overeenkomst te vereenigen zullen zijn. Productie-restrictie zal aan een dergelijke regeling ten grondslag moeten liggen, die veel meer landen moet omvatten dan het Chadbourne contract, dat einde Augustus van dit jaar afloopt en een fiasco werd, doordat de in de contracterende landen toegepaste restrictie te niet werd gedaan door uitbreiding der productie in andere gebieden.

Intusschen hebben de Ver. Staten van Amerika door hunne suikerwetgeving in het afgelopen jaar een stap in de goede richting gedaan. Wel is waar viert aldaar de protectie nog hoogtij, maar het kwantum, dat in de verschillende productielanden hiervan profiteeren kan, is niet meer ongelimiteerd. De hoeveelheden, die in het land zelf geproduceerd mogen worden en die, welke vrij van invoerrechten of met een preferentieel tarief ingevoerd kunnen worden, werden voor 1934 als volgt bepaald in tons van 1016 kg:

	Ruwe suiker	Witte suiker voor directe consumptie
Binnenlandsche Bietsuiker	1.389.434.00	
Louisiana, Florida, etc.	233.066.00	
Hawaii	818.348.36	waarvan 23.235
Porto Rico	716.823.39	118.856
Philippijnen	906.415.79	71.126
Virginie Eilanden	4.883.76	
Totaal Ver. Staten	4.068.971.30	213.217
Cuba	1.697.992.91	373.558
Full Duty	15.179.00	
Totaal	5.782.143.21	586.775

Voor 1935 werd dit kwantum op 100.000 tons minder vastgesteld.

Vooral in de Philippijnen heeft deze rantsoenering groote gevolgen gehad. Aldaar toch was de oogst in verband met den onbelemmerden invoer in Amerika in de laatste jaren sterk toegenomen en bedroeg het laatst 1.434.000 tons. Thans moet een gedeelte van dezen oogst voor de Amerikaansche consumptie in 1935 dienst doen en wordt de volgende oogst in verband hiermede met bijna de helft ingekrompen. Afzet daarvan op de vrije markten wordt bij de tegenwoordige ruineuze prijzen niet overwogen, zoodat de vrees, dat het surplus in de eerste plaats een nieuwe concurrent voor Java op de Oostelijke markten kon worden, voorloopig althans verdwenen is.

Voor Cuba, waar de tot 2.315.000 tons gelimiteerde oogst 2.274.000 tons opleverde, was van groot belang de nieuwe tariefwet in de Ver. Staten, die met ingang van 5 Juni het invoerrecht op suiker van 2.50 tot 1.875 d.c. (voor Cuba van 2 d.c. tot 1.50 d.c.) verlaagde en kort daarop het preferentieel tarief voor Cubasuiker, die tot dusver 20 pCt. reductie genoot, van 1.50 d.c. tot 0.90 d.c. verminderde, zoodat de reductie voor Cuba thans ca. 50 pCt. bedraagt. Door deze tariefsverlaging is de Cubaansche suikerindustrie, zelfs bij den huidige lage wereldprijs, verzekerd van een loonenden prijs voor het grootste gedeelte van den oogst.

De a.s. Cuba-oogst is bij Regeeringsbesluit weer op maximum 2.315.000 tons vastgesteld, waarvan 1.456.549 tons bestemd zijn voor de Ver. Staten, 708.451 tons voor export naar elders en 150.000 tons voor de binnenlandsche consumptie. De maalcampagne mag niet vóór 15 Januari beginnen en moet 15 Juni geëindigd zijn. De politieke toestand op het eiland is gaandeweg verbeterd.

De uitvoer uit Cuba bedroeg in 1934 vergeleken met het voorafgaande jaar:

Destinatie	1934 tons	1933 tons
Vier Atlantische havens	1.166.396	945.025
New Orleans	157.977	169.065
Galveston	50.830	53.329
Savannah	49.632	61.090
Overig Ver. Staten	161.038	125.670
Totaal Ver. Staten	1.585.873	1.354.179
Europa	706.952	860.476
Canada	22.316	45.510
Centraal en Zuid-Amerika	5.252	11.918
Nieuw Zeeland	12.136	7.585
Het Verre Oosten	13.926	13.430
Afrika	7.936	14.526
Totaal	2.354.391	2.307.624

De noteering voor spoedig leverbare suiker op de New-Yorksche termijnmarkt kon in verband met de wettelijke maatregelen in den loop van het jaar aanzienlijk verbeteren nl. van 1.14 d.c. aan het begin van het jaar tot ca. 2 d.c. aan het einde. De maandelijksche fluctuaties c. & fr. New-York basis 96° polarisatie waren als volgt:

	Laagste d.c.	Hoogste d.c.
Januari	1.14	1.46
Februari	1.51	1.66
Maart	1.39	1.60
April	1.36	1.54
Mei	1.45	1.55
Juni	1.53	1.67
Juli	1.65	1.70
Augustus	1.66	1.85
September	1.83	1.89
October	1.65	1.92
November	1.75	1.86
December	1.79	2.—

Aan het einde van het jaar werd tot invoering van een nieuw termijn-contract besloten onder den naam van „No. 3 Contract”, waaronder alle soorten ruwsuiker leverbaar zijn, die voor consumptie in de Ver. Staten toegelaten zijn. De noteeringen luiden op basis „in bond” en indien suiker aangediend wordt, waarop het volle invoerrecht betaald is of die vrij van

invoerrecht is, dan wordt de prijs verhoogd met het bedrag van het voor Cuba geldend invoerrecht.

Spot Centrifugals noteerden in het begin van Januari 3.20 d.c., stegen in Februari tot 3.60 d.c., daalden daarna geleidelijk tot 3.43 en nà in kracht treding van het verlaagde invoerrecht in Juni tot 3 d.c., om zich weer tot 3.36 d.c. te herstellen, toen de nieuwe verlaging van het Cuba-tarief begin September den prijs plotseling op 2.86 d.c. bracht. Eene nieuwe stijging bracht de notering in verband met een in Cuba gedeceeteerden minimumprijs op 3.08½ d.c., welke prijs de geheele maand December gehandhaafd bleef.

De omzetten aan de New-Yorksche termijnbeurs waren veel minder omvangrijk dan in vroegere jaren. In verband met de genomen restrictie-maatregelen heeft de Amerikaansche markt nog meer aan betekenis verloren voor de overige wereldmarkten, waarvoor thans in de eerste plaats *Londen* den toon aangeeft.

Aldaar was het verloop der markt zeer teleurstellend. Raffinadeurs — feitelijk bestaat er slechts één groot raffinaderij concern in Engeland — konden zich geregeld van ruwsuiker voorzien, want al was het aanbod tot de lage prijzen niet groot zoo was het toch voldoende om aan de behoefte te voldoen zonder de markt op te drijven.

Het jaar begon met eene notering op de Londensche termijnmarkt voor ruwsuiker Maart levering van Sh. 4/9, die in Februari tot Sh. 5/5½ steeg. Einde Maart was de prijs tot Sh. 4/6 gedaald, waarop zich de notering voor spoedig leverbare suiker met kleine fluctuaties in April en Mei handhaafde. Daarna trok de markt weer wat aan tot Sh. 5/- voor Augustus levering om einde Augustus eenige pence tot Sh. 4/9 terug te vallen. Het is wel opmerkelijk, dat de toen nogal verontrustende berichten over den stand der bietoogsten in Europa, niet meer invloed hadden op de prijzen. Naar gelang de weerberichten in de biedistricten gunstiger werden daalde de markt in het najaar tot in het midden van November het nieuwe laagterecord van Sh. 3/10½ bereikt werd. Het jaar sloot op Sh. 4/1½ voor prompte levering.

De bietsuikeroogst in *Engeland* leverde ongeveer 580.000 tons op tegen 501.000 tons van 1000 kg in ruwsuiker uitgedrukt in het voorafgaande jaar. De Centrale Suiker Maatschappij in Amsterdam, die de pionier geweest is van de Bietsuikerindustrie in Engeland, heeft onlangs hare belangen aan een Engelsch concern overgedaan.

Geïmporteerd werd in Engeland gedurende de 11 maanden Januari t/m. November:

	1934	1933	1932
Ruwsuiker uit:	tons	tons	tons
Polen	21.931	29.115	72.616
Duitschland	45	25	22.976
Tsjecho-Slowakije	—	—	2.178
Nederland	2.960	—	—
Denemarken	14.283	—	—
Java	19.625	52.464	228.257
Cuba	530.273	548.306	705.765
Peru	128.170	191.950	155.564
Brazilië	21.940	32.110	16.963
San Domingo	150.509	155.203	264.292
Ver. Staten	13.880	—	—
Ned. Guiana	3.442	—	—
Mauritius	188.786	191.004	171.487
Egypte	4.050	—	—
Natal	62.140	53.970	17.961
Australië	297.563	112.629	183.181
B.W. Indië, Guiana, Hond.	227.484	270.465	201.897
Andere landen	94.942	160.945	58.312
Totaal Ruwsuiker	1.782.023	1.798.186	2.101.449
Geraffineerde suiker uit			
Diverse landen	45.150	27.107	25.831
Totale Suiker-importen	1.827.173	1.825.293	2.127.280

Terwijl het aangevoerde kwantum Cubasuiker in de laatste jaren geen groote wijzigingen vertoont, is het cijfer voor Java zeer geslonken als gevolg van de heerschende lage prijzen, waartoe Javaproductenten slechts schoorvoetend afgaven.

De vooruitzichten voor de *Bietsuikeroogsten* in *Europa* hielden gedurende den drogen zomer de belangstelling wakker. Al uitte die zich nog niet in operaties à la hausse, zoo zat toch menig speculant op den uitkijk om bij verwezenlijking van de verwachte schade aan de bietoogsten zich in het artikel suiker te interesseeren, waarvoor de lage prijsstand gekeerde aanleiding kon geven. De in den nazomer ingevallen regens en bijzonder gunstig weer gedurende het oogsten waren echter van weldadigen invloed op de akkers, die met uitzondering van Denemarken een goede opbrengst leverden.

Volgens de laatste raming van F. O. Licht hebben de bietoogsten aan suiker opgeleverd in tons van 1000 kg:

	1934/35	1933/34	1932/33
	tons	tons	tons
Duitschland	1.675.000	1.447.365	1.065.992
Tsjecho-Slowakije	630.000	517.552	627.569
Oostenrijk	225.000	170.458	164.899
Hongarije	115.000	135.567	103.410
Frankrijk	1.175.000	937.812	1.015.370
België	260.000	247.464	264.557
Nederland	245.000	293.698	243.008
Denemarken	92.000	254.000	191.770
Zweden	265.000	304.793	235.351
Polen	430.000	347.199	422.148
Italië	350.000	303.369	322.875
Spanje	332.000	259.362	283.204
Groot-Brittannië en Ierland	660.000	536.590	382.853
Andere landen	373.500	430.621	267.657
Europa zonder Rusland ..	6.827.500	6.185.850	5.590.663
Rusland	1.500.000	1.100.000	800.000
Europa inclusief Rusland ..	8.327.500	7.285.850	6.390.663

De laatste raming van Dr. Mikusch, die hiervan niet veel verschilt, vindt men volledig in de E.-S. B. No. 990 van 19 December. Dr. Mikusch merkt daarbij op, dat de vermeerdering van de suikerproductie in Europa betrekkelijk weinig betekenis voor de wereldmarkt heeft, omdat bij de twee grootste producenten — *Duitschland* en *Frankrijk* — slechts eene verschuiving in de voorraden plaats heeft.

Toch zoude een kleinere bietsuikeroogst in Europa voor de absorbeering van de elders in de wereld liggende voorraden en daarmede voor de verbetering van de suikermarkt van zeer groot belang geweest zijn.

De grootste vermeerdering toont *Rusland* aan, alwaar de oogst waarschijnlijk geheel voor binnenslandsch verbruik noodig zal zijn. Alhoewel de voorafgaande oogsten onvoldoende waren voor eene normale consumptie, werd toch zoo goed als geen suiker geïmporteerd.

In *Duitschland* werd in November de geheele suikerindustrie onder Regeeringscontrôle gesteld. Zoo-vel productie als prijzen voor de bieten en voor de suiker alsmede voor andere bietproducten zullen in het vervolg door eene nieuwe vereeniging, die alle Duitse suikerfabrieken omvat, onder leiding van een door den Minister van Landbouw te benoemen President geregeld worden.

In *Nederland* werd de directe Regeeringssteun voortgezet en wel voor een met 10 pCt. verminderden aanplant. In de berekening van den steun kwam eenige wijziging, doordat de aan de boeren gegarandeerde prijs van f 11 per 1000 kg bieten tot f 10 verlaagd werd en de verwerkingskosten van f 10.50 tot f 9.40 per 1000 kg bieten, terwijl de aangenomen uitnutting van het invoerrecht gebracht werd van f 1.90 op f 2.10 per 100 kg suiker. Het voordeel voor den staat resp. den consument aan deze wijziging verbonden wordt echter voor een groot deel, misschien wel heelemaal, te niet gedaan door den lageren marktprijs voor suiker, die als basis voor de steunberekening dient, zoodat de subsidie uit de staatskas veel hooger belooft te worden dan waarop de Regeering oorspronkelijk gerekend heeft.

Immers bij de hier te lande geldende steunregeling hebben noch de bietenboeren noch de suikerfabrikanten eenig belang bij hogere suikerprijzen. Integen-

deel het is eerder in hun belang de markt laag te houden omdat daardoor de import van buitenlandsche en Java-suiker geweerd wordt, terwijl het verschil tusschen den gegarandeerden prijs en den marktprijs — hoe groot dit ook zij — toch door de Regeering betaald wordt. Terwijl vroeger witte kristalsuiker aan de Amsterdamsche termijnmarkt gewoonlijk *f* 1.50 hooger dan ruwe suiker in Londen genoteerd werd, daalde dit verschil in den loop van het jaar tot nihil, een oogenblik was de noteering van witte suiker te Amsterdam zelfs eene fractie lager dan voor ruwsuiker in Londen en op deze gedeprecieerde Amsterdamsche noteeringen wordt nu de Regeeringssteun gebaseerd!

De oogst leverde pl.m. 245.000 tons ruwsuiker op tegen 293.000 tons en 240.000 tons in de beide voorafgaande jaren.

De In- en Uitvoer van Nederland bedroegen volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek gedurende 1934:

Invoer.	
<i>Ruwe Bietsuiker</i>	
Uit Polen	metr. tons 8.545
„ Overige landen	403
<i>Ruwe Rietsuiker</i>	
Uit Java	15.532
„ Cuba	30.182
„ San Domingo	10.575
„ Suriname	8.280
Totaal	73.517
<i>Witsuiker</i>	
Uit België en Luxemburg	metr. tons 6.255
„ Groot-Brittannië enz.	837
„ Frankrijk	6.958
„ Sovjet Rusland	1.823
„ Java	4.578
„ Polen	336
„ Overige landen	118
Totaal	20.905
<i>Basterd</i>	
Uit België en Luxemburg	metr. tons 231
„ Groot-Brittannië enz.	108
„ Java	55
„ Ver. Staten v. Amerika ..	4.131
Totaal	4.525
<i>Uitvoer.</i>	
<i>Ruwe Bietsuiker</i>	
Naar België en Luxemburg ...	metr. tons 10.106
„ Groot-Brittannië enz.	1.521
„ Fransch Marokko, Tanger	1.216
„ Overige landen	1.010
<i>Witsuiker.</i>	
Naar België en Luxemburg ..	5.440
„ Groot-Brittannië enz.	6.470
„ Noorwegen	2.778
„ Griekenland	1.536
„ Iersche Vrijstaat	23.039
„ Zwitserland	547
„ Spaansch West-Afrika ..	181
„ Arabië	4.494
„ Irak	5.682
„ Britsch-Indië enz.	1.427
„ Perzië en Afghanistan ..	1.209
„ Overige landen	513
<i>Basterd</i>	
Naar België en Luxemburg ...	460
„ Groot-Brittannië enz.	3.025
„ Iersche Vrijstaat	1.227
„ Overige landen	5
Totaal	76.886

De Amsterdamsche termijnmarkt begon het jaar met eene noteering van *f* 4.50 voor prompte levering, *f* 5.25 voor Augustus en *f* 5.50 voor December levering. In Mei kwam de noteering voor prompt voor het eerst beneden *f* 4 en bleef dan tot half Juli ongeveer *f* 4 met een prijs van tusschen *f* 4.50 en *f* 4.25 voor December levering. Toen trad weer eene geleidelijke daling in, die de December noteering in September op *f* 3.50 bracht, in October op *f* 3.25, terwijl in November met *f* 3 het laagste punt bereikt werd en zelfs eene fractie beneden dezen prijs genoteerd werd. Het jaar sloot op *f* 3.25 voor prompte levering.

Van alle suikermarkten der wereld vertoonde de Amsterdamsche markt de laagste pariteit.

Op nog andere wijze slaat Nederland een record onder de suikerproduceerende landen, nl. ten opzichte van de verhooging van den binnenlandschen prijs. Terwijl witte kristalsuiker ex entrepot in Amsterdam of Rotterdam tot *f* 3.50 per 100 kg = 1¼ cent per pond te koop is, moet de consument in Nederland daarvoor 24 cent per pond betalen! Dat is het resultaat van accijns inclusief bietensteun en invoerrecht. Het suikerverbruik zoude aanzienlijk kunnen toenemen wanneer dit belangrijk voedingsmiddel minder zwaar belast werd.

Java was ook in 1934 het zwaarst van alle suikerproduceerende landen geteisterd. De een jaar geleden uitgesproken hoop, dat de Regeering spoedig aan de belemmering van den invoer van witte Javasuiker in Nederland een einde zou maken, werd niet verwezenlijkt. Er is, niettegenstaande de toezeggingen van de Nederlandsche Regeering, nog niets aan dezen toestand veranderd. De afzet naar de overige landen was in omvang ongeveer gelijk aan het vorig jaar maar de prijzen waren opnieuw lager. Er werd hetzelfde kwantum naar Britsch-Indië verscheept maar minder naar Japan. Naar Europa werd weer wat meer bruine suiker verkocht en er zouden vooral in het begin van het jaar nog groote kwantiteiten te plaatzen zijn geweest, doch meestal liet Java het veld aan Cuba over, dat vrij geregeld aan de behoefte in Europa aan vrije suiker tot marktwaarde voldeed. Cuba komt daarbij met zijne gedeprecieerde valuta en de veel hogere prijzen, die het voor het grootste gedeelte van zijn oogst in Amerika bedingt; toch nog op een goeden gemiddelden prijs.

Het jaar begon op Java met een prijs voor witte suiker voor afscheep naar Britsch-Indië (Westkust) van *f* 4 per 100 kg en naar China tot *f* 4.65 per 100 kg, welke prijzen met kleine fluctuaties naar boven en naar beneden tot einde April gehandhaafd werden. In Mei daalde de prijs voor de Westkust van Britsch-Indië tot *f* 3.60 en bleef op deze basis tot einde Augustus. In September werd deze limite verlaagd en werd ook het prijsverschil tusschen Britsch-Indië en China hoe langer hoe kleiner; October bracht den verkoopprijs naar Britsch-Indië op *f* 3.20, November op *f* 2.85 — het laagste punt — en het jaar sloot op *f* 3.05.

De totale verkoopen van de Nivas gedurende 1934 omvatten 1.450.000 tons. Aan het eind van 1934 bedroeg de onverkochte voorraad op Java pl.m. 1.900.000 tons.

De oogst leverde 646.245 tons op van de volgende kwaliteiten: 542.617 tons Superieur, 89.168 tons bruine suiker en 14.440 tons melasse, tegen 1.400.000 tons en 2.611.000 tons in de beide voorafgaande jaren. Voor 1935 wordt de oogst op 460.000 tons geraamd.

Er moet nu ook spoedig een besluit genomen worden omtrent den aanplant voor oogst 1936 en hoort men daarvoor een cijfer van pl.m. 300.000 tons noemen, hetgeen niet veel zoude zijn in verband met de volgende becijfering:

	tons	tons
Voorraad op Java op 1 April 1934 ..		2.520.000
Oogst 1934 leverde		650.000
		3.170.000
Export April/November 1934	770.000	
„ Dec. '34/Maart '35 op basis van afscheepingen verleden jaar ..	317.000	
Verbruik in Nederlandsch-Indië		
April '34/Maart '35	300.000	1.387.000
Getax. voorraad 1 April 1935		1.783.000
Taxatie oogst 1935		460.000
		2.243.000
Export April '35/Maart '36 op basis van het voorafgaande jaar ..	1.087.000	
Verbruik in Nederlandsch-Indië	300.000	1.387.000
Getax. voorraad 1 April 1936		856.000
Bij een oogst in 1936 van		300.000
		1.156.000

zoude dus een kwantum van slechts .....

voor export en binnenlandsch verbruik van April 1936 tot Maart 1937 disponibel zijn.

De uitkomst van deze becijfering hangt echter van verschillende factoren af, waaromtrent op het oogenblik nog niets te voorspellen valt. Blijft de markt nog lang op de tegenwoordige ruïneuze prijsbasis, dan is het zeer goed mogelijk, dat Java-producenten naar mate de voorraden slinken vasthoudender worden en minder verkopen voor export. Ook kan de afzetmogelijkheid in het Oosten nog meer inkrimpen. Bij eene rijzende markt daarentegen is het waarschijnlijk, dat belangrijk meer Javasuiker naar Europa verkocht zal worden en de export daardoor groter wordt dan in het voorafgaande jaar.

Door de Nederlandsch-Indische Regeering werd eene belasting op het binnenlandsch suikerverbruik van f 2 per 100 kg ingevoerd.

De afschepingen naar de verschillende destinaties gedurende de 11 maanden van 1 Januari tot einde November in metr. tons waren als volgt:

	1934 tons	1933 tons	1932 tons
Europa en Port Said v.o.	95.929	118.200	366.749
Afrika	15.174	9.418	16.486
Britsch-Indië	321.324	319.242	439.520
Siam	23.939	26.188	41.412
Singapore, Penang	73.644	62.082	73.526
Hongkong en China	262.622	264.829	311.539
Az. Rusland	5.592	5.072	5.888
Japan	127.003	191.312	35.768
Australië en Nieuw Zeeland.	55.340	53.946	47.434
Ver. Staten	633	502	1.817
Diverse landen	8.027	1.022	967
Totaal	989.256	1.051.813	1.341.105

Thans staan de Java-producenten voor de vraag of de Nivas nà April 1936 al dan niet verlengd moet worden en de opinies daaromtrent staan weer even fel tegenover elkaar als vóór de oprichting der Nivas, alleen is het percentage der fabrieken, dat tegen verlenging is, thans nog veel groter dan toen en bedraagt ongeveer 50 pOet. Het is wellicht goed eene beslissing niet te overhaasten, omdat in een jaar aan de suikermarkt nog zooveel gebeuren kan.

Britsch-Indië ging voort met de oprichting van witsuiker fabrieken; verschillende, die niet rendabel waren, werden ook weer gesloten. Het streven blijft zich onafhankelijk van den import van suiker te maken. Op de binnenlandsche productie werd eene heffing ingesteld van Sh. 2/- per cwt., waardoor de protectie door het invoerrecht in evenredigheid verminderde.

Ook in het Zuiden van China in de buurt van Canton worden suikerfabrieken gebouwd, die echter alleen bij een hoog invoerrecht kunnen renderen.

De Zichtbare Voorraden waren op 1 December als volgt:

	1934 tons	1933 tons	1932 tons
Duitschland	1.249.000	1.213.000	1.324.000
Tsjecho-Slowakije	555.000	490.000	611.000
Frankrijk	681.000	533.000	560.000
Nederland	344.000	338.000	259.000
België	213.000	185.000	163.000
Hongarije	119.000	141.000	109.000
Polen	411.000	411.000	466.000
Engeland Geïmp. Suiker	210.000	236.000	257.000
„ Binnenl. „	110.000	96.000	77.000
Europa	3.892.000	3.743.000	3.826.000
Ver. Staten alle havens	527.000	256.000	298.000
Cubaansche havens	435.000	430.000	640.000
Cuba binnenland	890.000	1.015.000	1.120.000
Java	2.199.000	2.933.000	3.044.000
Totaal	7.943.000	8.377.000	8.928.000

De wereldsuikerproductie en het wereldverbruik was volgens Dr. Mikusch:

	1934/35 tons	1933/34 tons	1932/33 tons	1931/32 tons	1930/31 tons
Prod.	26.061.000	26.945.000	25.719.000	27.208.000	29.579.000
Verbr.	—	26.205.000	25.876.000	26.100.000	26.939.000

Hierbij is de Java-oogst van 1934 in de productie van 1934/35 opgenomen. Wordt deze oogst, zooals in andere statistieken gebeurt, in 1933/34 opgenomen. dan staat in 1933/34 eene productie van 26.141.000 tons tegenover een verbruik van 26.205.000 tons. Doordat de oogstperioden in de landen zeer verschillend zijn, komen de tijden ook niet steeds overeen met de verbruiksperiode en moet men deze cijfers dus met de noodige reserve vergelijken. Voor verdere details zij gerefereerd aan de E.-S.B. No. 990 van 19 December, waarin Dr. Mikusch de beschouwingen over zijne statistiek als volgt eindigt:

„Zeer belangrijk is intusschen, dat het ons voorkomt, dat de daling van het verbruik, die samenhangend met de wereldmalaise, in 1929/30 inzette, in 1932/33 (met 25.876.000 ton) het eindpunt heeft bereikt. De stijging van de consumptie (329.000 ton in 1933/34) is nog bescheiden en ver verwijderd van de normale drie procenten per jaar (ongeveer 750.000 ton), maar de verwachting is gegrond, dat het verbruik ook in 1934/35 zal toenemen en betrekkelijk groter zal zijn dan de voor hetzelfde jaar te verwachten productie.”

Laat ons dit met Dr. Mikusch hopen, want hierdoor kan het euvel van het op het oogenblik nog overal heerschend streven naar suikerautarkie eenigszins geneutraliseerd worden. Voor de meer verwijderde toekomst moet men dan maar de mogelijkheid niet uitschakelen, dat de menschheid haar gezond economisch verstand, dat op het oogenblik zoek is, weer terugvindt. Dan zal het ook de vrije suikercultuur, waaronder die op Java ten opzichte van de rentabiliteit bovenaan staat, en den suikerhandel weer goed gaan.

A. V.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

ENGELAND EN AUSTRALIË, IERLAND, INDIË.

Prof. Dr. P. Geyl te Londen schrijft ons:

Twee nieuwe handelsovereenkomsten met Rijksdeelen zijn in de laatste dag of tien wereldkundig gemaakt, met den Ierschen Vrijstaat en met Indië. Daarenboven is er een voorloopige schikking getroffen inzake den vleeschinvoer uit Australië. Er wordt dus wel gewerkt aan de Rijks-economie, maar men kan moeilijk zeggen, dat deze drie gebeurtenissen het beeld van de ontwikkeling veel verduidelijken. Vooral de overeenkomst met Ierland en die met Australië vertoonen eer een tegenstrijdigheid.

De Australiërs hebben de bittere pil geslikt. Er is over den Britschen eisch, dat zij in een vrijwillige beperking van hun vleeschinvoer zouden toestemmen, nog heel wat te doen geweest. (Ik kan het niet helpen als de woorden „eisch” en „vrijwillig” slecht bij elkaar schijnen te passen). De leider van de Country Party, Dr. Earle Page, die in het Commonwealth-kabinet zitting heeft, verzette zich met hand en tand. Hij en andere vertegenwoordigers van landbouwbelangen in Australië fulmineerden tegen, wat zij de invoering van het beginsel van beperking in Rijks-handelsbetrekkingen noemden; waarop de Engelschen natuurlijk antwoordden, dat men in het aangezicht van prohibitieve tarieven den invoer van Engelsche industrie-artikelen in Australië moeilijk vrij kan noemen; en als de Australiërs driftig vroegen, waarom men in Engeland Argentijnsch vleesch binnenlaat als men dan met alle geweld zijn eigen veehouders beschermen wil, dan herinnert men hier aan het feit, dat in Argentinië ongeveer £ 650.000.000 Engelsch kapitaal belegd is.

Dat maakt Argentinië bijna tot een Dominion, een uitspraak, die niet van mij is, die men hier vaak hooren kan, maar die zeker allerlei lastige vragen oproept omtrent het verband van de economische politiek met de Rijkspolitiek. In het algemeen kan men zeggen (en alweer: ik zeg dat niet alleen, maar Engelschen zeggen het vaak): waarom schrijft heel de pers bij ieder verdrag dat handelsbeperkingen tus-

schen Engeland en een Dominion opruimt, alsof dat den economischen toestand van Engeland ten goede moet komen; en waarom legt men dan zooveel minder ijver aan den dag om handelsbeperkingen tusschen Engeland en vreemde landen op te ruimen? Dit in het voorbijgaan.

Met Australië is dus de moeilijkheid juist, dat minister Elliot's politiek van bescherming van den Engelschen veehouder een nieuwe beperking geëischt heeft, ongeacht den Rijkband, en men heeft er niet dan schoorvoetend — en er werd verzekerd, niet dan na een bedreiging met ontslagnemen van den Australischen Hoogen Commissaris in Londen, Bruce — aan toegegeven. En dat dan nog enkel voor drie maanden en op voorwaarde, dat ondertusschen de heele kwestie van hun positie op de Britsche markt nogmaals onder de oogen zal worden gezien. Eind Februari zal de Australische eerste-minister Lyons zich hierheen begeven. De pers spreekt al van een nieuwe Ottawa-conferentie in Londen. Dat het er altijd vriendschappelijk zal toegaan, is niet heel waarschijnlijk.

En terwijl de Engelsche veehouder dus voorloopig wat minder concurrentie van Australisch vleesch zal ondervinden, is van de overeenkomst met Ierland een verhoogde invoer van Iersch vee te verwachten. Ten minste, dat is de bedoeling. Het is een beperkte overeenkomst: de Vrijstaat belooft al zijn steenkool in het vervolg uit Engeland te betrekken; Engeland zal in 1935 een derde meer Iersch vee toelaten dan het contingent voor 1934. Dat de uitvoer van Engelsche steenkool naar Ierland hierdoor toenemen moet, is duidelijk; men berekent: met 1.250.000 ton, hetgeen werk beteekent voor 5000 mijnwerkers, juist in de mijnen aan den Westkant (Zuid-Wales, Lancashire), die van de overeenkomsten met de Scandinavische landen het minst geprofiteerd hebben. Maar zal de Iersche exporteur van vee het ruimere contingent vol maken? Dat is nog niet zoo zeker, want de zaak wordt gecompliceerd door de politieke verhouding tusschen de twee landen.

Zij mogen beide tot het Britsche Rijk behooren, zij zijn daarom nog geen goede vrienden. Zooals men weet, heeft de Engelsche regeering juist den Ierschen invoer van vee als weerwraak voor het niet uitbetalen van de jaarlijkse afbetalingen van de landvoorschotten met bijzondere rechten getroffen. Die maatregel bedreigde den Ierschen veehoudersstand met ondergang. De regeering van den Vrijstaat kwam hem tegemoet door een bonus op ieder uitgevoerd rund; bovendien hief zij, bijwijze van tegenweerwraak, extra-rechten van Engelsche steenkool. Dat juist die twee artikelen het voorwerp van de overeenkomst waren, maakte eerst zoowel hier als ginds een heele sensatie: men verheugde zich al in een oplossing van dien ongelukkigen twist, waarin beide regeeringen zich ingegraven schenen te hebben. Vooral in Ierland was men daar somber over gestemd, want Engeland is haast 'slands eenig mogelijke markt en De Valera's economische zelfstandigheids-idealën, die hem den nood van de boeren met onverschilligheid schenen te doen aanzien — want zij moeten uit den weg geruimd, wil Ierland de noodige economische verscheidenheid krijgen en in het bijzonder der industrie — brachten den slachtoffers weinig troost.

Maar nu blijkt achteraf de vee-steenkool-overeenkomst de bijzondere rechten over en weer, de weerwraakpolitiek, onaangetast te laten en zoo krijgt men een wonderlijke situatie. In Ierland schijnt men aan het kortste eind te trekken. De Engelsche steenkool zal er geen concurrent meer hebben; de Iersche verbruiker, die in al grooter hoeveelheden Duitse en Belgische steenkool begon te koopen, omdat die door het invoerrecht op de Engelsche goedkooper waren, zal nu de Engelsche steenkool moeten nemen en het invoerrecht, bedoeld om de Engelschen te treffen, zal een bijzondere heffing ten laste van den Ierschen

verbruiker worden. En evenzo, als de uitvoer van Iersch vee toeneemt, zal de Iersche belastingbetaler een grooteren toeslag moeten betalen. Het is moeilijk anders aan te nemen dan dat De Valera's positie geschaad zal worden door dezen koop, die hem tegelijk zeker de onderhandelingen met Duitschland en België, die hij juist gaat beginnen, niet gemakkelijker maken zal. Men hoopt nog, dat dit voor Ierland's verhouding tot Engeland maar een begin van ontspanning zijn zal. Met een man als De Valera, voor wien politieke, of zooals hij zeggen zou nationale, overwegingen op economische zoo volledig den voorrang hebben, zijn voorspellingen onmogelijk.

Wat nu de overeenkomst met Indië betreft, die valt te beschouwen als een aanvulling op de regelingen van Ottawa. Ook hier zitten politieke moeilijkheden in den weg, Indië heeft een ruime mate van fiscale autonomie, en in 1923 hebben de Wetgevende Vergadering en Regeering van Indië als politiek aangenomen om de Indische nijverheid door het tariefstelsel te bevorderen. Het is bekend genoeg, dat vooral de katoenindustrie van Lancashire daaronder te lijden heeft gekregen, ofschoon zij tegenwoordig lang niet alleen bij de nieuwe nijverheid van Bombay, maar vooral ook bij den Japanschen invoer achterraakt. Dubbel zwaar is zij getroffen, sedert de protectionistisch bedoelde invoerrechten met een uit fiscale behoeften verklaarden toeslag verhoogd zijn, van 20 op 25 pCt. De nationalistische beweging is ongetwijfeld den fabrikanten van Bombay zeer te stade gekomen om de Indische opinie de beschermende rechten te doen aannemen. Maar nu is dan, voorbereid door een deputatie van de Lancashire industrieën, een overeenkomst getroffen.

Zij beteekent niet heel veel, en voor het oogenblik niets. Of zij voor de toekomst iets beteekenen zal, hangt zeker wel af van de ontwikkeling van de politieke verhouding tusschen de twee landen: een teleurstelling van Indië's nationale wenschen zou een stemming scheppen, waarbij er niet veel van overblijven zou. 't Is waar, dat de Engelsche *diehards*, zooals de *Morning Post*, zelfs nu nog redeneeren alsof de klok zich zou laten terugzetten en Indië, in het belang van zijn arme bevolking (het is eigenaardig, hoe de vrijhandelsargumentatie menschen, die in Engeland felle protectionisten zijn, ten dienste staat wanneer het over een ander volk gaat!), zich een politiek van vrijen invoer zou moeten laten opleggen. Maar dat is een overwonnen standpunt. Practisch gesproken is met de pas gesloten overeenkomst wel zooveel bereikt als mogelijk is.

De twee regeeringen vatten de mogelijkheid in het oog (op grond van condities in de nijverheid) van hooger bescherming tegen vreemde producten dan die van elkaar. De Indische regeering definieert dan haar protectionistische politiek op grond van de resolutie van 1923 in den geest van Ottawa, die zelfs met Canada en Australië lang niet ideaal gewerkt heeft: gelijkmaking van prijzen van ingevoerde goederen, en waar mogelijk lagere tarieven voor Britsche goederen; de Tariff Board, die sedert 1923 de Indische regeering adviseert, zal in het vervolg vertegenwoordigers van met tarieven bedreigde Britsche industrieën hooren. Dit is alles uitermate vaag en bindt tot heel weinig. En dan komt er nog een artikel, waarin de Indische regeering zich voorbehoudt op de zoo vastgestelde protectionistische rechten, een fiscaal toeslag te leggen. De Hooge Commissaris belooft bij afzonderlijk schrijven, dat zodra de algemeene toeslag teruggenomen wordt, de rechten op Engelsche katoenen goederen van 25 tot 20 pCt. teruggebracht zullen worden. Sir W. Clare-Lees, die de particuliere onderhandelingen namens Lancashire geleid heeft, hoopt dat het daar nu spoedig toe komen zal. Maar het ligt alles nog in de vrije beschikking van Indië en men doet aan dezen kant alles om politieke gevoeligheden te ontzien en die vrijheid te onderstrepen in de hoop daardoor een

gunstige stemming te kweken. Lancashire heeft het natuurlijk hard nodig. Aan den anderen kant zijn in Indië de Bombaysche fabrikanten volstrekt niet algemeen geliefd.

JAPANSCH LOONEN.

Prof. Dr. Paul Keller, tijdelijk te Yokohama, schrijft ons:

Ik herinner mij een gesprek met wijlen den econoom Franz Oppenheimer in den tijd na den oorlog. Deze hardnekkige tegenstander van het Deutsche grootgrondbezit en proletarischen landarbeid gaf daarin als zijn overtuiging te kennen, dat het inkomen van iederen Poolschen landarbeider in het gebied ten Oosten van de Elbe de loonen van alle arbeiders in Deutschland hielp bepalen. De uiteenzetting betreffende de totaal andere agrarische omstandigheden in andere landen en de macht van de vakverenigingen aldaar, neutraliseerde Oppenheimer door zijn twijfel uit te spreken aan het permanent effect van een economische grensbescherming en aan de mogelijkheid van autonome loonontwikkeling op een of ander in de wereldeconomie gevlochten gebied. De ontwikkeling der internationale economische betrekkingen in de afgelopen tien jaren heeft waarschijnlijk groote groepen tot een soortgelijk inzicht in de binnenlandsche en internationale daling van het loonpeil gebracht. En wanneer er nog een indrukwekkend voorbeeld nodig zou zijn, zou het thans in *Japans* binnenlandsche loonomstandigheden en hun effect op de wereldeconomie zijn te vinden.

Waarschijnlijk in geen ander land geldt de uitspraak betreffende de bepaaldheid van alle loonen door het inkomen van den landarbeider zoo klaarlijk als in Japan. Wie de lage loonen der Japansche industrie-arbeiders alleen door het ontbreken van een sterke vakbeweging of door de eenzijdige behartiging van de ondernemersbelangen van de zijde der regeering zou willen verklaren, zou een economisch feit van veel sterker uitwerking over het hoofd moeten zien: de *voortdurende noodtoestand* van de Japansche boeren op den schaarschen en dichtbevolkten grond van een land, waarvan de bevolking jaarlijks ongeveer met een millioen toeneemt. Met de prijsdaling van rijst en cocons en de oogstmislukking van dit jaar is de economische druk op de bevolking van het platteland voortdurend toegenomen. De grond voedt zijn bebouwer slecht en het kleine pachtbedrijf laat voortdurend overtollige, vooral vrouwelijke werkrachten vrij. Zij trekken tegenwoordig voor ieder aanneembaar loon naar de industrieele centra, waarin zij ondanks alles nog een beter levensonderhoud vinden dan op het hongerslijdende platteland. Vier vijfden van de arbeiderschap in de Japansche textielindustrie zijn meisjes, die voor het grootste deel als ongeschoolde werkrachten voor 15 à 22 cents per dag tien uren werken. Telkens weer zijn voor de Japansche industrie nieuwe werkrachten uit het groote reservoir van de plattelandsbevolking beschikbaar. En hoe slechter het den pachter gaat, des te sterker neemt zijn loondruk toe op alle groepen arbeiders en beampten. Zoo alleen is het te verklaren, dat ondanks groote successen van den export en ondanks toenemende kosten van levensonderhoud de reeds lage geldloonen van de Japansche industrie dit jaar nog verder konden dalen.

Dikwijls kan men in Europeesche bladen het verwijt aan Japan lezen, dat de Japansche industrie-arbeider hongerloonen ontvangt en genoodzaakt is, een den mensch onwaardig leven te leiden. Hetgeen „menschwaardig” is, moet practisch uit de omstandigheden van het land zelf en uit de vergelijking met de levenswijze van ander standen van het Japansche volk blijken. Zoo beschouwd moeten wij constateeren, dat de loonen in de Japansche industrie groote groepen thans een gunstiger levensstandaard veroorloven dan zij voor de kapitalistische ontwikkeling bezaten.

De massa van het Japansche volk (met uitzondering van bepaalde burgerlijke kringen in dezen tijd) voeden en kleeden zich thans beter en geven meer voor scholing, sport en genoeg uit, dan vroeger het geval was.

De tegenwoordige geldloonen maken voor de industrie-arbeiders een in vergelijking met de boeren of ambtenaren *redelijke*, zij het niet ideale levenshouding mogelijk. De *koopkracht* der geringe nominale loonen is nog altijd zoo hoog, dat de arbeider zijn traditioneele, in vergelijking met Europeesche en Amerikaansche omstandigheden bescheiden behoeften kan dekken en in samenwerking met de overige familieleden zelfs nog iets kan sparen. En zoolang de Japanner de traditioneele levenswijze handhaaft: zich voornamelijk van rijst en visch voedt, in onverwarmbare houten en papieren huisjes in twee kamers woont, op een stroomat op den grond zit en slaapt, klompen en een goedkoope kimono draagt, en zich daarmee gelukkig voelt! — zoo lang kan men ook niet zonder meer van een „dumping van den levensstandaard” spreken. „Dumping” vereischt ook in dezen overdrachtelijken zin twee vergelijkbare grootheden en bevat steeds iets van het wezen der „unfair competition”. De algemeene levensomstandigheden in Japan zijn echter zoo geheel anders dan die in Europa, dat een veroordeeling van de Japansche toestanden als „dumping” van den levensstandaard nauwelijks gemotiveerd kan schijnen. Van onfaire concurrentie kan in het algemeen evenmin sprake zijn. In de *redelijkheid* van den levensstandaard van den Japanschen industrie-arbeider binnen het volksgeheel schuilt het groote gevaar voor het *tegenwoordige prijs- en loonpeil* in de overige *industrielanden* der aarde. Zou de levenswijze van de Japansche arbeiderschap ook in het oordeel van dit land „den mensch onwaardig” zijn, dan zou voor het buitenland de gerechtvaardigde hoop bestaan op een oppositioenele arbeidersbeweging, op arbeidsconflicten en loonstijgingen in Japan. In afzienbaren tijd is echter een verlichting van de internationale concurrentieverhoudingen door loon- en kostenstijging als gevolg van een sterke Japansche arbeidersbeweging *niet* te verwachten. De intellectueele leiders en partij-gangers, welke de Japansche arbeidersstand nog enkele jaren geleden op de leerstoelen der universiteiten en in studentenkringen heeft bezeten, zitten thans in de gevangenis of hebben de „gevaarlijke gedachte” — gelijk men haar hier noemt — afgezworen. Indien de tegenwoordig onbevredigende toestand van vele industrie-arbeiders moet worden geconstateerd en ook door officieele lichamen als op correctie aangewezen wordt beschouwd, zal een betrekkelijk geringe loonsverhoging ter verbetering van dezen toestand voldoende zijn. Er zal altijd nog een zoo ruime marge tusschen Japansche en Europeesche en Amerikaansche loonen blijven bestaan, dat Japan zijn voorsprong op de wereldmarkt kan behouden.

Tegenwoordig betaalt de Japansche ondernemer vrijwel de laagste geldloonen ter wereld. Dit feit is voor den *exporteur* beslissend. Op zijn kostenberekening komen geringe loonkosten en geringe uitgaven voor voeding en woning van de arbeidersklasse voor, die in sommige categorieën van de industrie worden betaald. Ondanks de berekening van een behoorlijke winst (spinnerijen betaalden het vorig jaar 18 tot 20 procent, machinefabrieken 30 procent en meer dividend) berekent de Japansche exporteur een verkoops prijs voor zijn producten, die voor de verarmde koopers van het buitenland te aanlokkelijker moet schijnen, daar de Japansche valuta twee derden van haar vroegere waarde in het buitenland heeft verloren. In den kring der industriestaten van de wereld speelt thans Japan de rol van den „landarbeider”, wiens *loondruk* de geheele concurreerende wereld moet treffen.

Dit voor Europa weinig verblijdend perspectief zou

nog moeten worden uitgebreid met de opmerking, dat de loonen van den Japanschen industrie-arbeider niet de laagste zijn van de wereldhuishouding. Reeds thans neemt de Japansche ondernemer, wanneer hij de goedkoopste werkkracht noodig heeft, den Koreaan in dienst, die nog minder eischen stelt. Reeds thans vreesst Japan in stilte de toekomstige concurrentie van de nog goedkoopere *Chineesche* werkkracht en tracht die reeds door de stichting van fabrieken in China voor Japansche rekening, te gebruiken. Uit deze concurrentie tusschen Japansche en Chineesche werkkracht kan ondanks alle spanningen van dezen tijd, de toekomstige bereidwilligheid van Japan tot overeenstemming met China groeien. Dan echter zou de goedkope gele werkkracht aaneengesloten tegenover de blanke staan.

Een *verlichting* van de internationale concurrentieverhoudingen is in de Japansche huishouding zelf alleen te verwachten van de langzaam tot stand komende werking van bepaalde economische wetten. Ook in Japan wordt met de ontwikkeling van de productie de verhouding tusschen loon en praestatie voortdurend belangrijker: kwaliteitswerk zal ook in Japan grootere uitgaven van loon vereischen dan tot dusver het geval is geweest. De armoede van de boeren stelt niet alleen goedkope arbeidskracht ter beschikking van de industrie, maar bezwaart in toenemende mate den staat. Staatsschuld en belastingdruk, staatsschuld en waardevermindering van de valuta zijn combinaties, die de Japansche volkshuishouding bezwaren en op zekerer dag, alle Japansche optimisme ten spijt, de thans bestaande productievoorsprong van de jonge Japansche industrie althans gedeeltelijk moeten opheffen.

Maar — kan Europa het zoo lang uithouden? Zijn niet verschillende landen ter wille van hun toekomstig bestaan verplicht, zich van de productiekracht en het concurrentievermogen van het Verre Oosten rekenschap te geven en op den smartelijken weg van de aanpassing een noodzakelijk stuk tegemoet te komen? Ik geloof niet, dat er vele Europeesche industrieelen zullen zijn, die van de *onhoudbaarheid* van het tegenwoordige prijs- en loonpeil niet ten volle overtuigd zouden zijn. (*Nadruk verboden*)

AANTEKENINGEN.

Het probleem van het evenwicht tusschen goud- en niet-goudlanden.

In het Kwartaalbericht van de Skandinaviska Kredit A. B. wijdt Prof. Gustav Cassel onder bovenstaanden titel een artikel aan de controverse tusschen het goudblok en de Sterlingclub. Ook in het nummer van 9 Januari jl. der E.-S.B. werd ditzelfde vraagstuk belicht naar aanleiding van een artikel van Sir Henry Strakosch in „The Economist”. Waar de conclusies van beider betoog vrijwel gelijk zijn, zijn de praemissen en de gang van het betoog van Prof. Cassel dusdanig verschillend van die van Sir Henry, dat het de moeite loont er hier de aandacht op te vestigen.

Prof. Cassel wijst er op, dat het evenwicht tusschen de geldstelsels de eerste voorwaarde vormt tot een internationaal herstel. Dit evenwicht is dan slechts te verwezenlijken, wanneer er geen divergentie meer zal heerschen tusschen wisselkoersen en koopkrachtpariteiten; daartoe is het wenschelijk, betoogt Prof. Cassel verder, dat de relatieve overwaardeering van de goudvaluta's ten opzichte van de Sterlinggroep geëlimineerd wordt. En dit zal niet bereikt kunnen worden door een terugkeer van de Sterlinggroep naar het goud, waardoor toch het verschil nog scherper zou opvallen.

De discussie over monetaire politiek zal zich daarom moeten richten op het bereiken van dat werkelijk evenwicht tusschen de verschillende geldstelsels.

Gelijkheid tusschen wisselkoersen en koopkrachtpariteiten is nu op tweeërlei wijze te bereiken, nl. door de interne koopkrachtpariteit aan te passen aan

den bestaanden wisselkoers, of het omgekeerde. De politiek om de koopkracht aan den bestaanden wisselkoers aan te passen is dan ook toegepast; hierbij valt op te merken, dat dit in de landen van de Sterlinggroep meer succes heeft gehad dan de deflatiepogingen van de landen van het goudblok. Echter zal deze politiek niet tot het gewenschte evenwicht leiden. Integendeel, de tendenz vertoont van een voortdurend evenredige overwaardeering van de valuta's der goudlanden.

Prof. Cassel licht dit nader toe aan de hand van een vergelijking tusschen den Franschen Franc en het Pond Sterling. In het kort komt zijn betoog hier op neer, dat aan de sedert Juni 1928 bestaande overwaardeering van den Franc (toen Frankrijk nl. bij de terugkeer naar den gouden standaard op te lage pariteit stabiliseerde) door den val van het Pond een eind werd gemaakt en dit in een onmiddellijke overwaardeering omsloeg. In Engeland was sedert September 1931 een eind gekomen aan het deflatieproces, dat al sedert 1926 duurde; in Frankrijk is de prijsdaling echter doorgegaan, zoodat thans de hoogte van het prijsniveau driekwart van dat van 1931 bedraagt.

Het geheele verloop van deze ontwikkeling wordt duidelijk door de onderstaande tabel geïllustreerd. De getallen in de eerste twee kolommen stellen hierbij de indexcijfers der groothandelsprijzen voor.

	Prijs-indexen		Onderwaardeering (—) of overwaardeering (+) vanden Franschen franc ten opzichte van het pond sterling
	Frankrijk Statistique Générale 1913—100	Engeland Board of Trade 1913—100	
1928 Juli ...	648	141.1	— 7 pCt.
1929 (gem.) .	627	136.5	— 7 ”
1930 ” .	554	119.5	— 6 ”
1931 Juli ...	500	102.2	— 1 ”
1931 December	442	105.8	+ 23 ”
1932 (gem.) .	427	101.6	+ 19 ”
1933 ” .	398	100.9	+ 18 ”
1934 Sept. .	365	105.2	+ 17 ”
1934 Oct.	357	104.1	+ 16 ”

In de volgende tabel wordt het verloop van de overwaardeering in verhouding tot het Pond van de valuta's der goudlanden in 1934 weergegeven.

België	+ 7 pCt.
Italië	+ 13 ”
Frankrijk	+ 17 ”
Nederland	+ 22 ”
Zwitserland	+ 41 ”
Duitschland	+ 57 ”

Een dergelijke divergentie toont voldoende aan, dat deze valuta's volkomen gespeend zijn van stabiliteit. De fundamentele oorzaak van deze overwaardeering van het goud zal dus eerst geëlimineerd moeten worden om tot een economisch herstel te komen. Prof. Cassel is van meening, dat deze oorzaak ligt in het abnormale oppotten van het goud; hij gaat hier dan nog verder op in, om tenslotte te concluderen, dat zoolang goud vertrouwen zal blijven inboezemen als tijdelijk beleggingsobject, de overwaardeering van het circulatiemiddel in de goudlanden zal voortduren. Zodoende zal een goudland, dat de goudpariteit van zijn circulatiemiddel niet verlaagt tot het peil van de binnenlandsche waarde daarvan, tot buitengewone maatregelen moeten overgaan, zooals recente voorbeelden duidelijk hebben aangetoond. Naast Duitschland kan Zwitserland aangehaald worden, waar sinds kort „toeristenfrancs” geïntroduceerd zijn.

Alle methodes, zoogenaamd „ter verdediging van het ruilmiddel”, hebben, hoe verschillend zij ook onderling mogen zijn, dit gemeen, dat zij trachten het ruilmiddel van een land op een externe waarde te handhaven, terwijl deze waarde die der binnenlandsche koopkracht overtreft. Feitelijk zijn deze methodes dan ook de oorzaak van de overwaardeering van de goudvaluta's, die zoo scherp het evenwicht verstoort, dat volgens de koopkrachtpariteitstheorie zou moeten ontstaan.

Een land, dat deze politiek toepast, brengt niet al-

leen zichzelf schade toe, maar ook aan andere landen. Het economisch wereldherstel wordt dan ook op het oogenblik het meest geremd door de politiek van bovenbedoelde landen, welke politiek, volgens Prof. Cassel, in den grond onhoudbaar is.

Een radicaal middel is natuurlijk het loslaten van den gouden standaard. Wanneer dit op te groot verzet zou stuiten, zou men er toe kunnen overgaan, de goudpariteit dusdanig te verlagen, dat deze overeen zou komen met de interne koopkracht van het ruilmiddel. Prof. Cassel somt vervolgens de bekende bezwaren op, die men tegen devaluatie zou kunnen aanvoeren. Hiervan is één wel zeer belangrijk; het zou namelijk kunnen gebeuren dat een land, dan tot devaluatie zou overgaan op te laag niveau zou stabiliseeren, met gevolg, een ontwrichting van het economisch leven in de overige landen.

Prof. Cassel adviseert daarom via internationaal overleg tot stabilisatie te komen. De overgangstijd zal natuurlijk nadeelige gevolgen met zich brengen, maar daartegenover staat, dat de voordeelen van een evenwicht, dat tenslotte verkregen zal worden, hier ruimschoots tegen opwegen.

De Engelsche kapitaalmarkt in 1934.

Alvorens de nieuwe kapitaal-emissies in Engeland in 1934 met die van voorafgaande jaren te vergelijken, moeten wij twee feiten constateeren, die remmend op nieuwe uitgiften werkten: 1o. door de aanwezigheid van groote bedragen aan liquide middelen in tal van ondernemingen gedurende de crisis kon in 1934 een groot deel van de opleving en uitbreiding uit eigen middelen gefinancierd worden en 2o. het nog steeds bestaande kapitaalembargo op buitenlandse emissies, dat weliswaar in Juli 1934 eenigszins verzacht werd voor landen van het sterlingblok en voor sterlingemissies van het buitenland, waarvan de Britsche industrie direct voordeel had.

De totale cijfers van werkelijk nieuwe emissies gebaseerd op de prijzen van uitgifte en exclusief Britsche staatsleeningen, oprichters- en bonusaandeelen, conversies en wederinkoop alsmede uitgiften van particuliere ondernemingen, luiden in het bericht van de Midland Bank (in millioenen £) als volgt:

1919 .. 238	1923 .. 204	1927 .. 315	1931 .. 89
1920 .. 384	1924 .. 224	1928 .. 363	1932 .. 113
1921 .. 216	1925 .. 220	1929 .. 254	1933 .. 133
1922 .. 236	1926 .. 253	1930 .. 236	1934 .. 150

Voor 1934 had men, met het oog op den bijzonder lagen rentestand, feitelijk meer kapitaalemissies moeten verwachten; de beide genoemde factoren werkten echter remmend. Toch valt uit de cijfers een voortdurende verbetering sedert het diepste punt in 1931 te bespeuren. De teruggang van 1931 tegenover het voorafgaande jaar was abnormaal scherp door de vertrouwenscrisis.

Bij vergelijking met de depressieperiode 1921—'23 moet men met de veranderde groothandelsprijzen en kosten van levensonderhoud rekening houden; de reële waarde van de emissies gedurende 1931—'33 bedraagt dan ca. vier vijfde van die in 1921—'23. In 1934 bedroeg de verbetering ongeveer evenveel als in 1924.

Wanneer men de emissies voor publieke lichamen, spoorwegen, gas- en watermaatschappijen in een groep „publieke emissies” en de rest in „particuliere” onderverdeelt, blijkt, dat de particuliere ondernemingen gedurende 1921—'23 slechts $\frac{1}{4}$ van de publieke uitgiften emitteerden en in de hausseperiode 1927—'29 meer dan het dubbele. Gedurende 1934 emitteerde het particuliere bedrijfsleven eveneens meer dan twee maal zooveel als de publieke ondernemingen, hetgeen een zeer gunstig verschijnsel genoemd kan worden.

Het groote verschil tusschen de boomperiode 1927—'29 en de jaren 1931—'33 blijkt uit het type der nieuw geëmitteerde effecten van ondernemingen, ex-

clusief spoorwegen, gas- en waterbedrijven, zooals dit uit den volgenden staat valt op te maken:

Type van geëmitteerde effecten van ondernemingen (behalve public utilities).
(in millioenen £).

	Vreemd kapitaal		Eigen kapitaal		Totaal
	£	pCt. v.h. totaal	£	pCt. v.h. totaal	
1921 ...	42,2	46,8	47,9	53,2	90,1
1922 ...	43,8	49,5	49,8	50,5	98,6
1923 ...	44,7	49,4	45,8	50,6	90,5
1924 ...	38,1	38,1	62,0	61,9	100,0
1925 ...	45,2	34,2	87,1	65,8	132,3
1926 ...	49,9	35,4	91,0	64,6	140,8
1927 ...	50,0	27,9	129,0	72,1	178,9
1928 ...	65,4	26,0	186,1	74,0	251,5
1929 ...	44,6	22,5	153,9	77,5	198,6
1930 ...	33,9	43,6	43,9	56,4	77,9
1931 ...	23,1	56,0	18,2	44,0	41,3
1932 ...	17,0	43,9	21,7	56,1	38,8
1933 ...	31,2	50,5	30,6	49,5	61,7
1934 ...	35,6	35,4	65,0	64,6	100,6

In tijden van depressie bedraagt het obligatiekapitaal ca. 50 pCt. van de emissies; in gunstige jaren belangrijk minder (ca. 25—30 pCt.) Het jaar 1934 toonde ook in dit opzicht een groote verbetering tegenover zijn voorganger: in 1933 bedroegen de obligatie-emissies nog 50½ pCt. van het totaal; in 1934 daarentegen slechts 35,4 pCt.

De belangrijkste details zijn aan de tabel der groepen van emittenten te ontleenen:

Nieuwe emissies in het Vereenigd Koninkrijk volgens groepen van emittenten (in millioenen £).

	1931	1932	1933	1934
Staat	30,8	24,6	32,8	10,7
Gemeenten, etc.	7,4	10,4	22,6	26,8
Overige publiekrecht. lichamen	2,9	23,3	9,4	7,8
Totaal....	41,1	58,3	64,8	45,3
Ondernemingen:				
Spoorwegen	3,9	9,8	3,4	0,9
Gas en water	2,3	6,2	3,0	3,3
Electriciteit	5,9	11,9	7,0	7,0
Telegraaf en telefoon ...	—	—	0,4	0,1
Trams en bussen	2,1	0,2	0,1	0,7
Scheepvaart, enz.	2,2	0,2	1,2	0,3
Banken en verzekering .	0,1	2,0	1,5	15,9
Financiering en belegging	8,2	3,5	5,4	15,9
Property	2,2	4,2	9,1	11,0
Kolen, ijzer, staal, machines	2,5	1,9	2,5	11,2
Mijnbouw	4,0	0,9	2,9	17,7
Petroleum	—	0,7	0,01	—
Thee, koffie, rubber ..	0,6	0,2	0,7	2,4
Brouwerijen en distill. .	1,1	0,5	4,5	3,0
Handel en ind.	12,5	12,6	26,6	30,2
Totaal....	88,67	113,04	132,87	150,19

In 1934 zijn opvallend weinig obligatiën door de Regeeringen geëmitteerd. Van de £ 11 millioen komen £ 7 millioen ten laste van Canada, de rest voor overige Britsche overzeesche gebieden. Gemeenten daarentegen emitteerden in Engeland meer dan in voorafgaande jaren. Het grootste gedeelte van de emissies van „overige publiekrechtelijke lichamen” zijn ten behoeve van electriciteitsondernemingen uitgegeven en moeten feitelijk bij deze geteld worden. Bij de groep der ondernemingen valt de geweldige toeneming der emissies voor financiering en belegging, mijnbouw en kolen, ijzer, staal en machines op. De vele emissies ten behoeve van de groep financiering betrof vooral buitenlandsche mijnen. Zij gaat parallel met de stijging der emissies voor mijnen; hiervan was £ 16 millioen voor rekening van Britsch-Overzeesche, vooral Zuid-Afrikaansche goudmijnen. De toeneming van de uitgiften voor de rubriek kolen, ijzer en staal is vooral een gevolg van reorganisaties in deze Engelsche binnenlandsche bedrijfstakken, sedert de invoering van beschermende rechten op deze artikelen.

De toestand in de steenindustrie.

Rectificatie. In E.-S.B. van 9 Jan. 1935 moet op blz. 26 het begin van de eerste alinea van de tweede kolom als volgt worden gelezen:

„Bij continuwerken, d.w.z. ook steenmaken in de andere maanden en dit laatste dus niet alleen in het seizoen, wordt niet veel aan mandagen in totaal ingeboet, ontstaat nauwelijks minder werk.”

INGEZONDEN STUKKEN.

VERGELIJKING TUSSCHEN DE ADMINISTRATIEKOSTEN VOOR DE UITVOERING DER ZIEKTEWET, GEMAAKT DOOR DE RADEN VAN ARBEID EN DE BEDRIJFSVEREENIGINGEN.

De Heer R. R. T. Buning schrijft ons:

Onder bovenstaanden titel komt in No. 989 d.d. 12 December 1934 der Economisch-Statistische Berichten een bijdrage voor van de hand van Mr. G. Snoeck Henkemans, waarin hij een vergelijking maakt tusschen de administratiekosten van de Raden van Arbeid en de Bedrijfsverenigingen.

De strékking van het betoog van den schrijver is, dat de Raden van Arbeid weliswaar hogere administratiekosten hebben, doch dat hiertegenover ook meerdere werkzaamheden staan, zoodat deze hogere kosten geen verband houden met een mogelijk verschil in efficiëncy tusschen de ambtelijke en de niet-ambtelijke uitvoeringsorganen der Ziektewet.

Terecht heeft schrijver bij het geven van vergelijkende cijfers de loonen van afdeelingkassen en eigen-risicodragers niet medegeteld, aangezien deze de administratiekosten der Bedrijfsverenigingen te gunstig zouden beïnvloeden.

Wel meen ik, dat ook thans de gegeven cijfers nog niet volkomen vergelijkbaar zijn, doch over dit bezwaar stap ik gaarne heen, omdat niet zoozeer van belang is of het door schrijver geconstateerde verschil iets meer of minder groot is, dan wel of dit verschil met de door schrijver genoemde oorzaken op bevredigende wijze is verklaard. Dit laatste is naar mijn meening niet het geval.

Als redenen, ter verklaring van het reeds genoemde verschil in administratiekosten, noemt schrijver, dat door de Raden van Arbeid verschillende werkzaamheden worden uitgevoerd, waarmede de Bedrijfsverenigingen niet zijn belast, en voorts, dat aan weer andere werkzaamheden voor de Raden van Arbeid veel meer administratieve arbeid is verbonden dan voor de Bedrijfsverenigingen.

Schrijver beziet hiermede de zaak echter wel heel erg door de bril van de Raden van Arbeid, immers, van het omgekeerde is — naar mijn meening — in minstens even groote mate sprake, hetgeen ik aan de hand van schrijvers betoog hoop te kunnen aantoonen.

I. De gemiddeld geringere omvang van de ondernemingen, aangesloten bij de Ziekenkassen van de Raden van Arbeid, eischt meerdere administratie.

Als gevolg van bovengenoemd feit wordt door de Raden van Arbeid betreffende de registratie der aangesloten leden en alles wat daarmee annex is, verhoudingsgewijs meer gecorrespondeerd dan door de Bedrijfsverenigingen.

Hiertegenover staan echter vele werkzaamheden, welke wel door de Bedrijfsverenigingen worden verricht en niet door de Raden van Arbeid, werkzaamheden, welke het door schrijver genoemde verschil meer dan compenseeren.

1. De behandeling van de ziektegevallen eischt van de Bedrijfsverenigingen veel meer correspondentie dan van de Raden van Arbeid, omdat bij de B. V. in bijna alle gevallen de werkgever in veel grotere mate betrokken is en dus over deze gevallen niet alleen met den verzekerde, maar ook met den aangesloten werkgever moet worden gecorrespondeerd. Bovendien werkt de Bedrijfsvereniging in het alge-

meen landelijk en zal dus ter verkrijging van de door haar benodigde gegevens, meer moeten corresponderen of een meer gedecentraliseerde organisatie moeten bezitten dan de Raden van Arbeid, die deze gegevens meer lokaal kunnen verkrijgen.

2. Het feit, dat een Bedrijfsvereniging tweemaal per jaar een voorschotpremie moet heffen en na afloop van het boekjaar weder moet naheffen, dan wel restitueeren, vordert meer administratief werk dan de heffing eener vaste premie achteraf, zooals bij de Raden van Arbeid geschiedt.

3. De Bedrijfsverenigingen houden er in het algemeen uitgebreide statistieken op na om te kunnen komen tot een premieclassificatie, hetzij van werkgevers individueel, hetzij van groepen gelijksoortige werkgevers en deze statistieken moeten steeds worden bijgehouden voor herziening en verbetering.

4. Het acquisitie-apparaat eener Bedrijfsvereniging, of dit nu geschiedt via de assurantiewereld of via een ambtenarencorps, vergt veel administratief werk aan aanstellingen, provisie-afrekeningen, offer-tes, registratie van afgelegde bezoeken, etc., werkzaamheden, waarmede de Raden van Arbeid niets uitstaande hebben.

Schrijver merkt vervolgens op, dat de Raden van Arbeid geenszins de veelal gedachte bevoorrechte positie innemen ten aanzien van het raadplegen van de voor de Ongevallenwet bestemde loonlijsten. Hij berekent zelfs, dat de Raden van Arbeid voor dit werk jaarlijks f 180.000 of te wel 20 pCt. van al hun administratiekosten uitgeven. Als men hiernaast ziet, dat de Bedrijfsverenigingen voor dit werk niet meer uitgeven dan 1 à 2 pCt. van hun kosten en ook bij het missen van de mogelijkheid om de loonlijsten der Ongevallenwet te raadplegen, niet aanzienlijk meer zouden uitgeven, dan blijkt hieruit toch zeer duidelijk, dat behoorlijke bedrijfsresultaten ook te verkrijgen zijn zonder een zoo uitgebreide controle op de loonen en het feit, dat de Raden van Arbeid *verplicht* zijn deze kosten te maken, bewijst dat het ambtelijk apparaat weinig aanpassingsvermogen bezit.

II. Bij de Raden van Arbeid worden de zieken meer gecontroleerd dan bij de Bedrijfsverenigingen.

Schrijver bedoelt aan te toonen, dat hierdoor de controlekosten en dientengevolge de administratiekosten moeten stijgen.

Hij toont deze stelling echter met geen enkel cijfer aan. Statistieken omtrent het gemiddelde aantal controles per ziektegeval bij de Bedrijfsverenigingen tegenover de Raden van Arbeid bestaan, voor zoover mij bekend, niet (ook het rapport van de commissie Wittert van Hoogland geeft deze niet) zoodat schrijver blijkbaar is afgegaan op de absolute cijfers der controlekosten. Naar mijn meening kan uit deze cijfers geen enkele conclusie worden getrokken omtrent de intensiviteit der controle. Het gevolgde systeem van controle, de inrichting van den controledienst en het draagvlak, waarover deze kosten moeten worden verdeeld, speelt een zoo groote rol en kan aanleiding zijn tot een zoo groot verschil in geldelijke uitgaven, dat hierin geen betrouwbare barometer kan worden gevonden omtrent de controle als zoodanig. De hogere controlekosten bij de Raden van Arbeid zijn nl. veelal te wijten aan het feit, dat men a priori gebonden is aan het systeem van vaste-ambtenaren, onverschillig of het draagvlak de toepassing van dit systeem wel efficiënt maakt. Ook hier dus weder een zeker gebrek aan aanpassingsvermogen.

Hoewel, hetgeen schrijver zegt omtrent het verschijnsel, dat z.i. bij de Raden van Arbeid de minder gunstige risico's zijn verzekerd, weinig te maken heeft met de hoogte der administratiekosten, waarover thans het verschil van meening loopt, ben ik het ook op dit punt in het geheel niet met schrijver eens.

De statistieken leeren ons juist, dat het kleinbedrijf over het algemeen eer een veel gunstiger risico oplevert dan het grootbedrijf, hetgeen ook voor de

hand ligt, omdat in het kleinbedrijf de werknemer veel intensiever aan het bedrijf verbonden is, minder goed kan worden gemist en over het algemeen t.a.v. zijn werk een grootere belangstelling en een grooter verantwoordelijkheidsgevoel bezit dan de werknemer in het grootbedrijf.

Waar bij de Raden van Arbeid, gemiddeld gerekend, juist het kleinbedrijf verzekerd is, komt het mij voor, dat de stelling alsof bij de Raden van Arbeid de minder gunstige risico's zouden zijn ondergebracht, onhoudbaar is. Het feit, dat een ziektegeval bij de Raden van Arbeid gemiddeld eenige dagen langer duurt dan bij de Bedrijfsverenigingen, zegt in dezen m.i. niets.

III. *Bij de Raden van Arbeid zijn aangesloten de minder kapitaalcrachtige en insolvente werkgevers, hetgeen een vermeerdering der administratiekosten voor de inning der premie tengevolge heeft.*

Inderdaad zullen de Raden van Arbeid over het algemeen de minder solvente werkgevers als aangeslotenen hebben, doch het is m.i. nog de vraag in hoeverre dit — in vergelijking met de Bedrijfsverenigingen — ongunstige invloed heeft op de administratieve kosten.

Een Bedrijfsvereniging heeft weliswaar het recht een lid te roeyeren bij niet-betaling der premie, doch in de praktijk komt dit niet veel voor, aangezien ook de Bedrijfsverenigingen onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden al het mogelijke moeten doen om hun leden te behouden en daarom zeker niet lichtvaardig tot roeyement zullen overgaan. Het gevolg is dan ook, dat bij de meeste Bedrijfsverenigingen tegenwoordig betalingsregelingen mogelijk zijn en dat voorts alle moeite wordt gedaan om langs minnelijken weg tot betaling te komen. Zoodra men echter moet overgaan tot het innen der premie langs gerechtelijken weg, is de Raad van Arbeid door haar grootere bevoegdheden in een zeer bevoorrechte positie. Het geringere aantal rechtsvorderingen bij de Bedrijfsverenigingen zal dan, wat de administratieve zijde van het geval betreft, wel grootendeels worden gecompenseerd door het meerdere werk, dat voor de Bedrijfsverenigingen verbonden is aan een rechtsvordering tegenover de dwangbevelen van de Raden van Arbeid.

IV. *De administratiekosten, welke gemaakt worden voor de verschillende werkzaamheden, welke ingevolge Ziektewet of Koninklijke Besluiten alleen door de Raden van Arbeid moeten worden gedaan.*

De door schrijver genoemde werkzaamheden geven inderdaad aan de Raden van Arbeid een zekere mate van werk, dat de Bedrijfsverenigingen niet hebben te verrichten, maar ook hiertegenover staat weder in evengroote mate het omgekeerde, zooals bijv.:

alle werkzaamheden, verbonden aan:

het sluiten van bovenwettelijke verzekeringen,

het maken van regelingen voor verkorte werktijden, collectieve arbeidsovereenkomsten, wachtdagen, vacatiebons, schippers, buitenlanders, thuiswerkers, enz., kortom al die werkzaamheden en regelingen, welke door de Bedrijfsverenigingen moeten worden tot stand gebracht om zich aan te passen aan de behoeften van het bedrijfsleven, waarmede de Raden van Arbeid geen bemoeienis hebben, omdat zij zich ten allen tijde stipt houden aan de bepalingen van de wet.

Indien wij het bovenstaande vergelijken met hetgeen door den heer Snoeck Henkemans is gezegd over de taak van de Raden van Arbeid, dan blijkt m.i. duidelijk, dat de aard van de werkzaamheden dezer Raden op verschillende punten zoozeer afwijkt van het werk der Bedrijfsverenigingen, dat een tegen elkaar afwegen der verschillende arbeidsgangen niet tot een juiste vergelijking kan leiden en zeker niet tot de conclusie, dat de meerdere kosten van de Raden van Arbeid zonder meer het gevolg zijn van meerdere werkzaamheden.

Zonder verder in een strijd te willen vervallen om-

trent de voor- of nadeelen van ambtelijke tegenover niet-ambtelijke uitvoering, komt het mij tenslotte niet juist voor, dat schrijver aan het einde van zijn uiteenzetting, Bedrijfsverenigingen en Risicomaatschappijen over één kam scheert. Immers, de eersten zijn belast met de *uitvoering* eener wet, de laatsten niet. Bij de laatsten wordt de tegenstelling tusschen ambtelijke en niet-ambtelijk inderdaad geheel beheerscht door het kostenvraagstuk, terwijl aansluiting bij een bedrijfsvereniging voor den werkgever de mogelijkheid meebrengt van aanpassing aan de speciale eischen en verlangens, welke in zijn eigen bedrijf gelden, nog afgezien van het voordeel van medezeggenschap, zoowel voor werkgever als werknemer. Ik moet er dan ook tegen opkomen, dat schrijver het veel omstreden vraagstuk wil terugbrengen tot een kwestie van de hoogte der administratiekosten, terwijl het mij voorkomt, dat schrijver de hoogere kosten der Raden van Arbeid tegenover die der Bedrijfsverenigingen, niet op volkomen bevredigende wijze heeft verklaard.

Naschrift. Uit den aard der zaak kan ik niet ingaan op alle punten van dit artikel; slechts een enkel zij nader belicht.

1o. Ook de Raden van Arbeid stellen zich bij elk ziektegeval in verbinding met den betreffenden werkgever. Voorts zijn ook zij verplicht verschillende statistieken bij te houden.

2o. Inderdaad brengt het acquisitie-apparaat meerdere kosten voor de Bedrijfsverenigingen mede. Hier roert schrijver echter tevens het zwakke punt van de uitvoering der Ziektewet door de Bedrijfsverenigingen aan. De onderlinge concurrentie tusschen de Bedrijfsverenigingen, zooals deze thans gebeurt, is nooit de bedoeling van den Wetgever geweest en verhoogt onnoodig de kosten.

3o. De controle der loonopgaven door de Bedrijfsverenigingen is goedkooper dan bij de Raden van Arbeid. Is zij echter voldoende? Heeft de gevolgde methode niet tengevolge, dat de werkgevers, die hun loon juist opgeven, meebetalen voor de werkgevers, die te weinig loon vermelden? Het antwoord op deze vragen is niet twijfelachtig, wanneer men ziet het verzegen loonbedrag, dat de Bedrijfsverenigingen vinden, wanneer zij hare loongegevens met de geverifieerde loonlijsten van de Raden van Arbeid vergelijken.

4o. Schrijver vergist zich, wanneer hij onder II zegt, dat ik hier bedoeld heb de administratiekosten te beschouwen als een gevolg der controlekosten. In den aanvang van mijn artikel heb ik nl. gezegd, dat ik *onder* de administratiekosten ook de controlekosten versta. Aangezien nu de vaste premie ongetwijfeld de slechte risico's tot zich trekt, hebben deze door langere ziekteduur ook meerdere controlekosten tengevolge.

5o. Het aantal roeymenten wegens wanbetaling bij de Bedrijfsverenigingen is grooter dan schrijver meent, gezien nl. het aantal mededeelingen daarvan bij de Raden van Arbeid.

Tenslotte nog deze opmerking. Het was in het geheel niet mijn bedoeling „het veel omstreden vraagstuk terug te brengen tot de kwestie der hoogte van administratiekosten”. Ik heb alleen zoo zakelijk mogelijk getracht de hoogte der administratiekosten te verklaren. Angstvallig heb ik vermeden de ambtelijke uitvoering zelve der ziekteverzekering te verdedigen, of de particuliere aan te vallen. Zoowel de Raden van Arbeid, als de Bedrijfsverenigingen hebben hun taak. Zij kunnen en moeten deze uitvoeren in volle waardeering voor elkaars werk. Beiden zullen zij trachten het belang der zieke arbeiders te behartigen en daarbij de kosten voor de werkgevers zoo laag mogelijk te houden. De Bedrijfsverenigingen kunnen ongetwijfeld met voldoening terugzien op den gepresteerden arbeid, maar ook de Raden van Arbeid kunnen dit. Hierbij mag gewezen worden op het feit,

dat niettegenstaande de vele oninbare posten, waarvan de Bedrijfsverenigingen, in tegenstelling met de bepalingen van de Ongevallenwetten niet meebetalen, en niettegenstaande de premie achteraf betaald wordt, de Raden van Arbeid aan den Minister hebben kunnen voorstellen de premie voor de Ziektewet, oorspronkelijk voor de meeste bedrijven vastgesteld op 2.3 pCt. van het loon, te verlagen tot 2 pCt., een percentage niet veel verschillend van het gemiddelde omslagpercentage van de Bedrijfsverenigingen. Zouden de Raden van Arbeid dit resultaat hebben kunnen bereiken, indien de administratiekosten te hoog waren opgevoerd?

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN DECEMBER 1934.

Staatsleeningen ¹⁾.

Prov. en Gemeentel. Leeningen .... f 3.392.750,— zijnde:

Nederland ²⁾

Gem. Dordrecht f 4.000.000
4 % obl. à 100 % ³⁾ .... f 129.000

Gem. 's-Gravenhage
f 13.000.000 4 % obl. à
100 1/2 % ⁴⁾ ..... „ 3.174.500

Gem. Meppel f 1.000.000
4 % obl. à 100 % ⁵⁾ .... „ 89.250

Bank- en Credietinstellingen ..... „ 15.000.000,— zijnde:

Nederland

Aandeelen:

Ned. Handel Mij.
f 15.000.000 aand. ⁶⁾ à
100 % ..... „ f 15.000.000

Diversen ⁷⁾ ..... „ 250.000,— zijnde:

Nederland

Obligatiën

Waterschap „De Linde”
f 250.000 4 % obl. à 100 % f 250.000

Kerkelijke Leeningen ⁸⁾.

Totaal. .... f 18.642.750,—

¹⁾ Conversie: Gegarandeerde Oostenrijksche Conversie-leening 1934/1959 f 1.970.000 4 1/2 % obl. à 89 %.

²⁾ Conversie:

Gem. Alkmaar f 2.900.000 4 % obl. à 100 %.

Gem. 's-Gravenhage f 24.700.000 4 % obl. à 100 1/4 %.

Gem. Kampen f 570.000 4 % obl. à 100 %.

Gem. Tilburg f 4.273.000 4 % obl. à 100 %.

Gem. Utrecht f 2.500.000 4 % obl. à 100 1/2 %. Op den dag der storting wordt f 13.257.000 van andere leeningen aflosbaar gesteld.

³⁾ Van het provenu van deze leening is f 3.871.000 voor conversie afgetrokken.

⁴⁾ Van het provenu van deze leening is f 9.858.000 voor conversie afgetrokken.

⁵⁾ Van het provenu van deze leening is f 910.750 voor conversie afgetrokken.

⁶⁾ Recht van inschrijving: 5 nieuwe op 6 oude aand.

⁷⁾ Conversie: Dagblad en Drukkerij „De Standaard” f 150.000 4 1/2 % obl. à 100 %.

⁸⁾ Conversie:

	Guldens	Rente-voet pCt.	Emissie-koers pCt.
Vereeniging voor L. en U.L.O op Ger. Grondsl. te R'dam	125.000	4 1/2	100
Ver. tot Christ. Liefdadigheid, Wagenborgen	75.000	4 1/2	100
Ned. D. Herv. Gem., Utrecht ..	300.000	4	100
Ver. t. Stichting en Instandh. v. Scholen m. d. Bijbel, Bedum ...	75.000	4 1/2	100
Bovendien:			
f 15.420.000 3-m. Schatkistprom. à f	999.10 d.w.z.	3/8	%
„ 4.650.000 6-m. „ „	997.16 d.w.z.	9/16	%
„ 9.887.000 1-j. Schatkistbilj. „ „	1.016.11 d.w.z.	7/8	%

Emissies in 1934.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari f	5.985.000,—	—	f 5.985.000,—
Febr. „	1.935.375,—	—	„ 1.935.375,—
Maart „	4.167.375,—	—	„ 4.167.375,—
April „	11.500.625,—	—	„ 11.500.625,—
Mei „	2.916.380,—	f 640.000,—	„ 3.556.380,—
Juni „	7.072.000,—	—	„ 7.072.000,—
Juli „	899.067,50	—	„ 899.067,50
Aug. „	2.519.600,—	„ 136.000,—	„ 2.655.600,—
Sept. „	1.313.450,—	„ 861.000,—	„ 2.174.450,—
Oct. „	2.691.000,—	—	„ 2.691.000,—
Nov. „	150.590.725,—	—	„ 150.590.725,—
Dec. „	3.642.750,—	„ 15.000.000,—	„ 18.642.750,—
	f 195.233.347,50	f 16.637.000,—	f 211.870.347,50

ONTVANGEN BOEKEN.

Bijdrage omtrent de uitvoering van de Ziektewet door Bedrijfsverenigingen door Dr. G. F. Fortanier. (Amsterdam 1934; H. J. Paris. Prijs f 3.25).

Gezien immers het feit, dat de Ziektewet voor een zeer groot gedeelte (bijna 90 pCt. van het verzekeringsplichtig loon is er ondergebracht) wordt uitgevoerd door ruim 50 vereenigingen, opgericht door de samenwerkende organisaties van werkgevers en werknemers en mede geleid op de omstandigheid, dat ten departemente van Sociale Zaken een ontwerp wordt voorbereid ook de industrieele ongevallenwet door Bedrijfsverenigingen te doen uitvoeren, is het ongetwijfeld van belang de vraag te stellen, of bij de Ziektewet het „zelf doen” door belanghebbenden geslaagd is. In een Inleiding en een viertal Hoofdstukken publiceert Dr. Fortanier het hem door velerlei uitvoeringsorganen ter beschikking gestelde en nader door hem bewerkte materiaal, mede op grond waarvan hij de boven gestelde vraag bevestigend beantwoordt.

Na een algemeene, historisch-geïntelle inleiding, bespreekt de schrijver in Hfst. I de hoogte en duur der verschillende ziekengelduitkeeringen, benevens de velerlei geldende dagloon- en wachtdagenbepalingen, waarin ook gegevens uit de Ziektewetten van andere landen zijn verwerkt.

In een 2de en 3de Hfst. worden de afdelingskassen (ondernemingsziekenkassen) en het dragen van eigenrisico (een instituut, hetwelk de wet niet, maar de praktijk wel kent!) uitvoerig besproken, terwijl tenslotte in Hfst. IV de rechtspraak van de enkelvoudige en meervoudige kamers der scheidsgerichten behandeling vindt.

Twee lezingen over het verkeerswezen gehouden door Prof. Mr. F. de Vries en S. A. Reitsma op den 7en Accountantsdag van de Ver. v. Gemeente-accountants (21 Oct. 1933) te Utrecht. (Arnhem 1933; G. W. v. d. Wiel & Co.).

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6-12 Jan. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	6-12 Jan. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	25.144	52.764	15.455	500	700	—	53.464	15.455
Rogge	4.092	7.520	12.000	—	—	2.000	7.520	14.000
Boekweit	342	567	775	—	—	—	567	775
Maïs	24.065	37.152	46.599	4.296	4.296	8.409	41.448	55.008
Gerst	8.319	12.137	8.585	600	600	1.920	12.737	10.505
Haver	935	2.518	461	—	—	—	2.518	461
Lijnzaad	165	2.430	7.658	9.239	9.239	6.435	11.669	14.093
Lijnkoek ¹⁾	—	27	6.498	—	—	—	27	6.498
Tarwemeel	178	758	423	302	371	22	1.129	445
Andere meelsoorten	1.109	2.364	516	156	286	—	2.650	516

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table with columns for location (e.g., Ned., Athene, Batavia) and discount rates for various dates (e.g., 19 Sept '33, 14 Oct '33).

OPEN MARKT.

Table showing market rates for various locations (Amsterdam, Londen, Berlijn, New York) across different dates from 1934 to 1935.

*) Koers van 11 Jan. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates for various cities (Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, Batavia) from 8 Jan 1935 to 14 Jan 1935.

Table of exchange rates for various cities (Zwitserland, Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, Madrid) from 8 Jan 1935 to 14 Jan 1935.

Table of exchange rates for various cities (Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, Montreal) from 8 Jan 1935 to 14 Jan 1935.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wkelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates for New York from 8 Jan 1935 to 15 Jan 1935, listing locations like Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates for London from 29 Dec 1934 to 12 Jan 1935, listing various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

1) Officiële not. 36 1/2 laten, gemidd. not., welke importeurs hebben te betalen, sinds 30 Nov. 31 2/3, 2 Jan. 31 1/2, 2) Offic. not. vanaf 24 Dec. 39 1/2, 2 Jan. 39 1/16, 3 Jan. 39 7/8, 4 Jan. 40, 5 Jan. 39 7/8, 8 Jan. 40, 9 Jan. 39 7/8, 3) Id. 22 Dec. 4 1/4, 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export“ notering.

ZILVERPRIJS

Table of silver prices (Londen) from 8 Jan 1935 to 27 Jul 1914.

GOUDPRIJS *)

Table of gold prices (Londen) from 8 Jan 1935 to 27 Jul 1914.

*) in pence p. oz. stand. **) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. **) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Table showing the status of the National Treasury (Rijkskas) with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and various financial figures.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of Dutch-Indonesian floating debt (Vorderingen, Verplichtingen) from 5 Jan 1935 to 12 Jan 1935.

CURAÇAOSCH E BANK.

Table of Curaçao Bank's financial status with columns for Metaal, Circulatie, Voorschotten, Disconto's, Diverse rekeningen.

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

Table with columns for ZUIVEL EN EIENEN (Boter, Kaas, Eieren, Koper, Lood, Tin) and METALEN (IJzer, Gietrij-IJzer, Zink, Goud, Zilver). Rows show monthly data from 1925 to 1935.

7 Jan. '35 (607) 26,0 0,90 14,50 25,9 3,95 43,0 17,5/- 27,8 6,4/- 17,0 137,5/- 52,4 39,6 54,1 34,6 51,5 7,6/- 20,2 142/1 166,2 14 1/2 16,0 0,60 9,00 15,25 27,2 3,90 42,5 16,7/- 27,1 6,4/- 17,1 138,6/- 52,8 39,6 54,1 34,6 51,5 7,8/- 20,5 141/11 166,0 14 1/2 16,5

5 Sept. 1932 7 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2, van Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische; Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vuren hout, Steenen) and KOLONIALE PRODUCTEN (Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee). Rows show monthly data from 1925 to 1935.

Main data table for BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN, showing monthly prices for various goods from 1925 to 1935.

I.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteeringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de de prijs van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 Januari 1935.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 22.308.711,38 Bijbnk. „ 558.239,64 Ag.sch. „ 3.217.621,63	f	26.084.572,65
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	„	—
Idem eigen portef.	f 866.250,—	„	866.250,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	„	—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 99.059.321,64 Bijbnk. „ 4.739.409,76 Ag.sch. „ 38.551.101,72	f	142.349.833,12
Op Effecten	f 137.969.756,68 ¹⁾	„	142.349.833,12 ¹⁾
Op Goederen en Spec.	„ 4.380.076,44	„	—
Voorschotten a. h. Rijk	„	„	—
Munt, Goud	f 102.183.915,—	„	—
Muntmat., Goud	„ 739.853.459,65	„	—
	f 842.037.374,65	„	—
Munt, Zilver, enz.	„ 22.401.169,41	„	—
Muntmat., Zilver	„	„	—
	„ 864.438.544,06 ²⁾	„	—
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfond	„ 37.979.132,69	„	—
Gebouwen en Meub. der Bank	„ 4.970.000,—	„	—
Diverse rekeningen	„ 7.289.515,10	„	—
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	„ 16.996.491,37	„	—
	f 1.100.974.338,99	„	—

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	„	—
Reservefonds	„ 3.807.914,92	„	—
Bijzondere reserve	„ 5.000.000,—	„	—
Pensioenfond	„ 9.220.892,36	„	—
Bankbiljetten in omloop	„ 875.162.490,—	„	—
Bankassignatiën in omloop	„ 52.342,19	„	—
Rek.-Cour. saldo's: Het Rijk	f 64.971.467,02	„	—
Anderen	„ 117.640.881,84	„	—
	„ 182.612.348,86	„	—
Diverse rekeningen	„ 5.118.350,66	„	—
	f 1.100.974.338,99	„	—

Beschikbaar metaalsaldo	f 441.267.053,69	„	—
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 1.103.167.635,—	„	—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	„	„	—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) ..... f 73.789.100,—

²⁾ Waarvan in het buitenland ..... „ 49.775.319,64

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeschb. schulden	Beschkb. Metaal-saldo	Dek-tings-perc.
	Munt	Muntmat.				
14 Jan. '35	102184	739.853	875.162	182.665	441.267	82
7 „ '34	102183	739.853	890.790	166.037	440.238	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's		Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
	Totaal	disconto's				
14 Jan. 1935	26.085	—	—	142.350	866	7.290
7 „ 1935	26.555	—	—	142.711	866	6.723
25 Juli 1914	67.947	—	—	61.686	20.188	509

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeschb. schulden	Beschkb. metaal-saldo
5 „ '35 ²⁾	142.370	—	181.430	34.230	56.106
15 Dec. 1934	113.500	27.518	181.484	32.990	55.229
8 „ 1934	113.500	29.137	183.534	32.518	56.216
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-tings-percentage
5 „ '35 ²⁾	1.200	73.080	11.240	66	
15 Dec. 1934	460	9.661	51.863	14.548	66
8 „ 1934	786	9.765	53.829	12.281	66
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
9 Jan. 1935	192.798	385.607	66.696	9.041	10.755
2 „ 1935	192.781	394.731	57.571	24.195	10.562
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-tings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts		
9 Jan. '35	88.096	11.906	108.522	36.572	67.191	42,7
2 „ '35	89.336	9.931	117.343	36.822	58.050	35,3
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis-sels	Waarv. op het buitenl.	Belee-ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
28 Dec. '34	82.124	675	11	4.923	952	4.656	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort.k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Regk. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Parti-culieren
4 Jan. '35	5.837	2.381	83.588	817	2.745	14.450
28 Dec. '34	5.837	2.437	83.412	962	2.755	15.359
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-tenk. circ. geldende	Andere wissels en cheques	Belee-ningen
31 Dec. 1934	79,1	21,2	4,6	4.020,6	145,7
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec-ten	Diverse Activa ²⁾	Circu-latie	Regk.-Crt.	Diverse Passiva
31 Dec. 1934	444,8	658,6	3.900,6	983,6	378,3
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Jan. 1935, 24 Dec. 1934, resp. 53, 24 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Data 1935	Goud		Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsjondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids-fondsen	Circulatie	Regk. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en metaal								Schatkist	Partic.
10 Jan.	2.551	86	735	123	340	40	3.597	34	236		
3 „	2.550	88	761	128	340	40	3.595	37	265		

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			„Other cash” ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certifi-caten ¹⁾	„Other cash” ²⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
26 Dec. '34	5.141,3	5.122,4	213,6	—	9,3	5,6
19 „ '34	5.142,2	5.122,8	219,7	—	8,6	5,7

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-tings-perc. ³⁾	Aigem. Dek-tings-perc. ⁴⁾
19 „ '34	2.430,2	3.231,9	4.360,3	146,7	70,6	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

²⁾ „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleg-gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
12 „ '34	—	7.739	10.173	3.060	18.901	4.341

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be-treffende valuta.